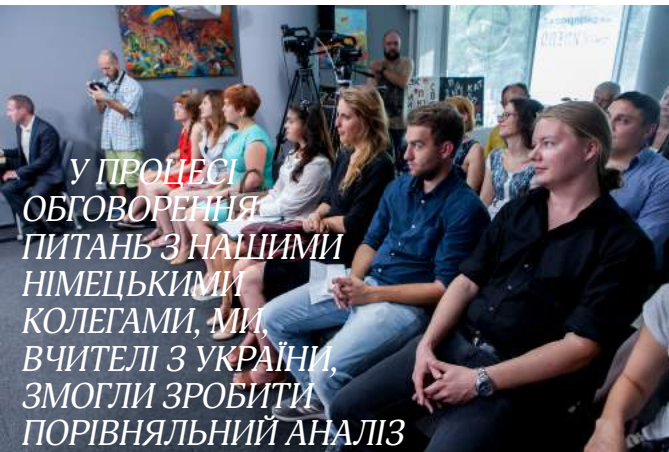

ВСЕ БІЛЬШЕ І БІЛЬШЕ Я РОЗУМІЛА, ЩО КРИВАВУ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ НЕ МОЖНА ОПИСАТИ БЕЗ ІСТОРІЇ КОЛИШНЬОГО РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ Й БЕЗ ІСТОРІЇ НІМЕЧЧИНИ.

У ПРОЦЕСІ ОБГОВОРЕННЯ ПИТАНЬ З НАШИМИ НІМЕЦЬКИМИ КОЛЕГАМИ, МИ, ВЧИТЕЛІ З УКРАЇНИ, ЗМОГЛИ ЗРОБИТИ ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

ОБМІН МІЖ НІМЕЦЬКИМИ ТА УКРАЇНСЬКИМИ ВЧИТЕЛЯМИ ІСТОРІЇ З НЮРНБЕРГА ТА ХАРКОВА

АЛЕ, ЯК ПОКАЗУЄ РЕАЛЬНІСТЬ, ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ – ЦЕ ВСЕ ЩЕ ВЕЛИКА МРІЯ. ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТРАПЛЯЮТЬСЯ ПО ВСЬОМУ СВІТУ.

Наше завдання – завжди відрізняти добро від зла, знову й знову.

ЗМІСТ

04 Передмова

05-07 Додаткові відомості
- Про організацію Dekabristen e.V.
- Опис проекту обміну вчителів історії міст Нюрнберг та Харків
- Огляд програми

08-11 Короткий огляд
- Учасники
- Команда проекту:
Керівник та координатор

14-51 Есе учасників

52-54 Епілог
- Подальші зустрічі
- Подяки

14-15 АШОРТІЯ, ЄВГЕН: «Капіталізм, який не загнив»

16-17 ЧЕБОТАРЬОВА, КАТЕРИНА: «Думка здобуває силу, якщо вона знайшла слово ...»

18-21 ДАВІДІЧ, ЮЛІЯ: «Важливість пам'яті під час трансформації»

22-24 ГЁТШЕЛЬ, КОРНЕЛІЯ: «Снігова куля, сповнена питань, – мій тиждень в Харкові»

25-26 ГРЯНИК, ВАДИМ: «... і що таке погано»

27-30 ЮХИМЕНКО, ДМИТРО: «Обмін вчителів історії в здається забутій європейській країні»

31-32 КОХАНОВА, ОЛЕНА: «Зміна мислення від українського вчителя до європейського вченого»

33-35 МАДЕР, ЛІЗА: «Бухенвальд – ідилічна назва, яка вводить в оману»

36-37 МАРКС, ФЕЛІКС: «Кожен сам шиє свою історію»

38-39 НОВАК, МІРІЯМ: «Дробицький Яр – пам'ятник особливого роду»

40-42 ПАРХОМЕНКО, МАРІЯ: «У клітці з тигром ...»

43-44 ШТЁЦЕЛЬ, ЛІЗА / ХЁСС, КЛАРА: «Там же війна!»

45-47 ЦЕПКОВ, ДЕНИС: «Дискусія про Голодомор 1932-1933 років»

48-51 УТКІНА, ОЛЬГА: «Цінність людського життя»

Профінансовано:

Robert Bosch Stiftung

Проект втілено в межах програми «MEET UP! Німецько-українські зустрічі молоді» за підтримки фонду «Пам'ять, відповідальність та майбутнє» (EVZ). Думки, висловлені авторами, можуть не поділятися фондом EVZ. Автор несе виключну відповідальність за зміст. – перекладено українською мовою.

Партнер проекту:

Медіа партнер:

Медіа Центр Накипело, Харків

Подальша підтримка:

Відділ міжнародних зв'язків – місто Нюрнберг

Підтримка розвитку проекту:

Шановні пані та панове!

У 2017 році об'єднання «Декабристи» («Dekabristen e.V.») за сприянням Фонду EVZ та фінансової підтримки Міністерства закордонних справ і фонду Роберта Боша вперше провели проект обміну вчителів історії між Нюрнбергом та Харковом у рамках програми „MEET UP! Deutsch-ukrainischen Jugendbegegnungen“ («MEET UP! Зустріч німецької та української молоді»).

У рамках проекту був проведений тиждень семінарів у Нюрнберзі (з екскурсіями до Мюнхена та Бухенвальда) та у Харкові, у ході якого 15 учасників-вчителів історії (або майбутніх учителів) заглибилися у обговорення історичних питань щодо тоталітарних систем нацизму і сталінізму. Учасники мали можливість не тільки відвідати автентичні місця, а й «осмислити» справжні історичні події у цих місцях.

Основна ідея проекту-роботи з українськими вчителями історії стосовно тем націонал-соціалізму та фашизму виникла на початку 2015 року з метою підтримки молодих вчителів історії в Україні, які починаючи з 2014/15 боролися з пропагандистським зловживанням їхніми учнями терміну “фашизм” в інформаційній війні на сході України. Спочатку в 2016 році ця ідея була висвітлена в рамках українського освітнього заходу “Ukraine Calling” щодо двостороннього німецько-українського проекту по обміну, зосередженого на містах-партнерах Нюрнберг та Харків і за допомогою відповідної програми підтримки була реалізована в 2017 році. Обмін двох груп з Німеччини й України неймовірно збагатив рівень знань учасників і проект в цілому, а також сприяв міжкультурному, професійному та особистому обміну думками та

поглядами на відкриті питання, які до того українські та німецькі учасники обговорювали окремо одне від одного.

З самого початку ще одним важливим аспектом нашого проекту було те, що він спрямований на молодих (майбутніх) вчителів історії у звичайних школах, а не на наукову еліту (молодих) істориків, тому що учасники мали бути педагогами, які прагнуть поглибити свої знання, отримати власний досвід, відвідавши історичні місця, і головне передати цей досвід і ці знання своїм учням. Саме тому вдалося проект став втілення цієї мети для переважної більшості учасників, які ніколи не були в Україні або в Німеччині зокрема або в ЄС в цілому, що стало для них також особливим досвідом, який вони могли здобути саме завдяки реалізації цього проекту.

З особливою приємністю запрошую Вас приєднатися до нас на наступних сторінках та за допомогою есе учасників поринути у історичних місця Нюрнберга, Харкова, Бухенвальда й Мюнхена, розділити з нами наші думки.

З повагою,
Андрій Фердінанд Новак,
керівник проекту
Об'єднання Декабристів (Dekabristen e.V.)

Декабристы

DEKABRISTEN E.V.

Під час хвилі протестів «За вільні вибори в Росії», що відбулись наприкінці 2011 року, група однодумців у Берліні об'єдналась у єдиний гурток. Цей громадський рух, який висував звинувачення та закликав до розслідування шахрайств під час президентських виборів, виступав проти переобрання Володимира Путіна на пост президента Росії і був фактично сформований на теренах соціальної мережі Facebook. Цей рух перетворився у 2012 році у німецьку некомерційну організацію «iDecembrists e.V.» Робота організації ставала все більш важливою в контексті авторитарної консолідації Росії. Відповідно до цього ще більше активістів приєдналося до нас. Незабаром «iDecembrists e.V.» стала однією з центральних платформ для роботи громадянського суспільства у Росії, Східній Європи та у Берліні. Організація все більше розвивалася юридично і професійно, та поширювала свою співпрацю з іншими країнами колишнього Радянського Союзу.

Члени об'єднання організували дискусійні групи, проводили мітинги й залучали інших

активістів, які також хотіли б захистити ідеали ліберального та демократичного суспільства в пострадянських країнах. З 2015 року почали реалізовуватися великі проекти за допомогою додаткового фінансування. Ці проекти вже відбулися не лише у Берліні, але й у Північній Баварії також.

Проекти заохочують молодь та сприяють новим засобам художнього та медійного самовираження щодо проблем дефіциту демократії. Таким чином зростають соціальні рухи зміцнюються на місцевому рівні. Крім того, ми надаємо можливість реалізувати соціальні ідеї, пропонуємо стажування у Німеччині для молоді з України, Молдови й Грузії, та активно займаємося культурним обміном, історичною та політично-освітньою роботою зі Східною Європою. Поступово ми виправляємо наші помилки, зроблені на початку, але продовжуємо зберігати нашу душу, наш ентузіазм і нашу любов до Східної Європи. З початку 2016 року ми зветься більше не «iDecembrists e.V.», а «Dekabristen e.V.» або «Декабристи».

ОПИС ПРОЕКТУ

Вивчення історії стає більш інтенсивним, плідним та зрозумілим під час перебування на справжньому місці подій, ніж лише на основі засобів масової інформації та письмових джерел. Щоб утілити таку ідею у життя, зосередившись на таких історичних місцях як Нюрнберг і Харків, 15 молодих учителів-початківців історії з Харкова, Нюрнберга і Регенсбурга об'єднались на однотижневий блок семінарів у Нюрнберзі в червні і в липні / серпні в Харкові для обговорення та дослідження питань фашизму, нацизму, голокосту, Другої світової війни, Нюрнберзького процесу, а також сталінізму та Голодомору. Нюрнберг, завдяки своїй історії та музеям на автентичних місцях, таких як Центр документації нацистської партії й Меморіал Нюрнберзького процесу, - один з кращих міст у Німеччині після Берліна, що може детально розтлумачити історію того часу. Мюнхен і колишній концтабір Бухенвальд можна було відвідати під час окремих одноденних екскурсій. Харків, який постраждав в 1930-40 роки під час сталінських чисток, голодомору, німецької окупації, голокосту та другої світової війни, став містом-побратимом Нюрнберга. Окрім історичного музею та місць радянської та сучасної історії, можна було відвідати меморіал Голокосту “Дробицький Яр”. На додаток до поглибленого вивчення історичного змісту та його контексту було також надано достатньо часу для самоаналізу та роздумів з історичних питань під час групових дискусій. У кінці програми кожен учасник написав есе на самостійно обрану тему про досвід, отриманий під час участі у програмі. Більш того, окрім поглибленого обговорення історії та історичних питань під час перебування на справжніх місцях подій, програма включала загальний міжкультурний та міжнародний обмін досвідом та розширення світогляду учасників. Таким чином, проект обміну вчителів історії зміг не тільки зблизити українських учасників з Німеччиною та ЄС, але й познайомити ближче німецьких учасників з «terra-incognita» Україною, що і надалі сприятиме міжнародному взаєморозумінню, якому надали поштовх наші учасники. Загалом даний досвід учасників повинен на довгі роки збагатити уроки історії і таким чином покращити розуміння історії у багатьох студентів в Україні та Німеччині.

ТИЖДЕНЬ СЕМІНАРІВ НЮРНБЕРГ 12. - 18.06.2017:

12.06 Прибуття та привітання учасників Вечеря в Bergkirchweih в Ерлангені або в ресторані Barfüßer в Нюрнберзі (за вибором учасників)

13.06 Міжкультурний тренінг з тимбілдингу, екскурсія по старому місту та відвідання міського музею Fembo-House
Вечір: семінар та обговорення теми фашизму

14.06 Екскурсія до Мюнхена: відвідування Центру націонал-соціалістичної документації та Меморіалу Білої троянди.

15.06 Екскурсія до території з'їздів націонал-соціалістичної Німецької Робочої Партії та відвідування Центру документації в Нюрнберзі.

Вечір: семінар та дискусія за темами: культ фюрера, пропаганда, расизм та нациська архітектура.

16.06 Екскурсія до меморіального концтабору Бухенвальд

17.06 Відвідування музею «Зал засідань («Зал 600»), де проходив Нюрнберзький процес, та семінар на тему прав людини. Відвідання вулиці прав людини в Нюрнберзі.

Вечір: семінар з обговорення тем тижня (підведення підсумків) та відгуки.

18.06 Завершення тижня у Нюрнберзі та від'їзд

ТИЖДЕНЬ СЕМІНАРІВ ХАРКІВ 31.07 - 06.08.2017:

31.07 Прибуття та привітання учасників.

Вечеря в ресторані «Панське село»

01.08 Екскурсія по Харкову, в тому числі по місцях пам'яті Другої світової війни та місцях сталінських репресій, відвідання історичного музею.

Вечір: семінар та обговорення сталінізму та сталінських репресій, у тому числі Голодомору.

02.08 Відвідання хоральної синагоги, музею Голокосту та меморіалу «Дробицький Яр».

Вечір: семінар та дискусія про історичну відповідальність Німеччини перед Україною з вступним відео проф. Тимофія Шнайдера.

03.08 Семінар на тему примусової праці з проф. Грінченком. Презентація вчителем історії та учасником програми обміну Нюрнберг-Харків, подальша дискусія з вечерею-прийом за «шведським столом»

04.08 Відвідування П'ятихатківського меморіалу жертвам сталінізму, харківського німецького військового кладовища та меморіалу Голодомору. Прогулянка Харковом по місцях подій 2013-14 рр. та презентація Артема Величко на тему «Євромайдан та війна в Україні».

Вечір: обговорення сучасного авторитаризму та гібридної війни

05.08 Написання есе, відгуків та урочисте закриття програми.

06.08 Заключна дискусія та від'їзд.

З НЮРНБЕРГА ТА ПІВНІЧНОЇ БАВАРІЇ:

КОРНЕЛІЯ ГЕТШЕЛЬ

нар. 1994 – студент-бакалавр історії / археології в університеті Ерланген - Нюрнберг
Екскурсовод та міський керівник асоціації Geschichte f r Alle e.V. в Нюрнберзі

КЛАРА ХЕСС ¹

нар. 1999 - студент історії в університеті Ерланген - Нюрнберг
Стипендіат політико-академічного клубу

ДМИТРО ЮХИМЕНКО

нар. 1991 – студент-бакалавр історії та північних досліджень в університеті Ерланген - Нюрнберг
Екскурсовод Förderverein Nürnberger Felsenkeller e. V.

ЛІЗА МАДЕР

нар. 1995 р. - студент-історик, спеціалізація: викладання у середній школі, з поглибленим вивченням латинської мови при університеті Регенсбург

2016 р.- Учасник програми обміну EUROPEUM Регенсбург-Лодзь (Польща) на тему “Пережитки Німеччини в місті Лодзі після Другої світової війни”

ФЕЛІКС МАРКС

нар. 1994 рік - студент-історик, спеціалізація: викладання у середній школі, з поглибленим вивченням німецької мови при університеті Регенсбург

МІРІЯМ НОВАК ¹

нар. 1981 р. – Бакалавр з історії та англійської мови (Університет ім. Гумбольдта, Берлін) та акторського мистецтва

Актриса (Lee Strasberg Institute, Лос-Анджелес / США) та сценарист

ЛІЗА ШТЄЦЕЛЬ

нар. 1991 - студент-історик, спеціалізація: викладання у початковій школі, з поглибленим вивченням німецької мови, математики та фізичного виховання в університеті Ерланген-Нюрнберг

Працівник у освітньому музеї Deutsche Bahn в Нюрнберзі

З ХАРКОВА:

*ЄВГЕН АШОРТІЯ*²

нар. 1986 р. - викладач історії у Харківській середній школі №80
2016 р. - Учасник одного з тренінгів ОБСЄ в галузі прав людини

КАТЕРИНА ЧЕБОТАРЬОВА

нар. 1990 р. - викладач історії у Харківській спеціалізованій середній школі № 134

ЮЛІЯ ДАВІДІЧ

нар. 1992 р. - викладач історії у Харківському ліцею з фізики та математики № 27

Автор кількох наукових статей про сиріт у Харківській області часу Другої світової війни

ВАДИМ ГРЯНИК

нар. 1987 рік - викладач історії у Харківській спеціалізованій середній школі № 62

Закінчив паралельно навчання закордоном у Белграді та Сербії.

*ОЛЕНА КОХАНОВА*²

нар. 1990 - доктор історичних наук, викладач історії у Безлюдівському юридичному ліцею

1 місце на обласному Всеукраїнському конкурсі “Вчитель року” в категорії “Історія” 2016 року

МАРІЯ ПАРХОМЕНКО

нар. 1985 р. – студент-аспірант (історія) та вчитель історії в середній школі № 52

Автор кількох наукових статей про Херсонес візантійського періоду.
Області інтересу: давня археологія та історія Другої світової війни

*ДЕНИС ЦЕПКОВ*¹

нар. 1991 р. - аспірант (історія) та вчитель історії в середній школі
3 місце на обласному Всеукраїнському конкурсі “Вчитель року” в категорії “Історія” 2016 року.

ОЛЬГА УТКІНА

нар. 1986 р. - викладач історії у Харківській середній школі № 37 та ліцею з права

Позафахово працює журналістом.

¹ тільки тиждень семінарів у Харкові

² тільки тиждень семінарів у Нюрнберзі

Зліва направо:

ПОЗАДУ:

Дмитро Юхименко,
Денис Цепков,
Фелікс Маркс,
Катерина Чеботарева,
Юлія Давідіч,
Ольга Коротка

ПОСЕРЕДИНІ:

Ліза Штътотсель,
Ольга Уткіна,
Клара Хьос,
Марія Пархоменко

ІНШІ УЧАСНИКИ:

Євген Ашортія,
Олена Коханова,
Міріам Новак

ПОПЕРЕДУ:

керівник проекту:
Андрій Новак,
Корнелія Гьотшель,
Вадим Гр'яник,
координатор проекту:
Антон Галушка-Адайкін

КЕРІВНИК ПРОЕКТУ:

АНДРІЙ ФЕРДІНАНД НОВАК, народж. 1977 р., отримав диплом політолога (Вільний університет Берліну) та диплом магістра з російських студій (Європейський університет Санкт-Петербурга). Ініціатор та з 2017 року керівник проекту обміну вчителів історії Нюрнберг – Харків. Крім того з 2011/12 року член організації «Dekabristen e. V.» та з 2015 року є ініціатором та керівником проекту Європейської асоційованої програми, програми стажування у Німеччині для студентів та молодих випускників з України, Молдови та Грузії, а також є заступником голови «Dekabristen e. V.». Загалом має більше 7 років досвіду роботи за кордоном, пов'язаної із навчанням та професійною діяльністю у Великій Британії, Росії, Хорватії та Україні.

КООРДИНАТОР ПРОЕКТУ:

АНТОН ГАЛУШКА-АДАЙКІН, кандидат історичних наук (науковий ступінь здобуто в Академії наук України), спеціаліст з міжнародних відносин та сходознавства. Займається дослідженнями в Індонезії. Автор монографії «Історія Республіки Індонезія: 1945-2012». З 2017 року є координатором проекту з обміну вчителів історії Нюрнберг – Харків, ініційованого організацією «Dekabristen e. V.» Говорить українською, російською та англійською мовами, а також індонезійською (бахаса), арабською та малайзійською мовами.

ЕСЕ УЧАСНИКІВ

“БАГАТО ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ НЕ ЗАМИСЛЮЮТЬСЯ ПРО ПРАВДУ.”

До недавнього моменту мені не надавалася можливість виїхати за кордон. Коли я дізнався, що доведеться вирушити до Німеччини, багато моїх знайомих говорили, що я їду в країну «загниваючого капіталізму». Старші люди розповідали про страшних «фашистів», які жили в Німеччині. Маючи історичну освіту я розумів, що ситуація в Німеччині зовсім не така якою її зображують покоління старших людей. Але інтерес, як живуть в країнах «загниваючого капіталізму», у мене з кожним днем зростав, особливо до питань які стосувались періоду Другої світової війни.

Засновник величезної банківської династії Натан Ротшильд якось сказав: «Хто володіє інформацією, володіє світом». Однак необхідно знати не просто інформацію, а правду. Багато людей в Україні не замислюються про правду. Їм достатньо інформації сказаної по телевізору або публікації в соціальних мережах.

Деякі аспекти Другої світової війни вміло використовуються політиками практично на кожних виборах. Довгий час згадували про Другу світову війну лише 9 травня з позиції перемоги над нацизмом, часто забуваючи про мільйони жертв війни. Виходячи з усього почутого, основною метою моєї поїздки було дізнатися правду.

Одним з питань є історична пам'ять про людей, загиблих у війні. В Україні є багато випадків, коли родичі, загиблих у війні німців, приїжджають, витрачаючи велику суму грошей, що б знайти місце поховання своїх предків. Приїхавши до Німеччини, я побачив, як цінують пам'ять про загиблих людей. Існує велика кількість музеїв, пам'ятників, які зберігають спогади про людей, загиблих в часи правління нацистів. Перебуваючи в Бухенвальді, я побачив списки людей, які перебували в концтаборі і загинули там. Для німців важливим є ім'я кожного загиблого, а не просто братська могила з невідомими солдатами.

Друге, що мене здивувало – це уявлення щодотого самого «загниваючого капіталізму». В Україні кожне свято – це можливість заробити. Встановлюються додаткові кіоски і так далі, досить складно знайти у Харкові район, де б не було цілодобового магазину.

У Нюрнберзі магазини працюють до 20.00. У святкові дні та неділю магазини взагалі закриті. У вихідні люди відпочивають, проводять час із сім'єю.

Також цікавим та незвичайним було відвідування музеїв, у яких самому доводиться робити висновки й аналізувати інформацію. Дивно, що в музеях, які стосуються діяльності націонал-соціалістичної партії, практично немає музейних експонатів. У нас героїзують перемогу, при цьому кажуть, як необхідно міркувати. Необхідність думати самому – одна з позитивних рис музеїв.

Учениця 10 класу школи, в якій я працюю, відвідавши Німеччинку, сказала, що там живуть «непривітні» люди. Перебуваючи у Німеччині, мені пощастило більше, бо я зустрів відкритих і чуйних людей.

Як підсумок, можу сказати, що «загниваючий капіталізм», з його ліфтами в метро для людей з обмеженими можливостями, велодоріжками по всьому місту, вихідними днями в магазинах, виявився більш успішним і соціально орієнтованим, ніж багато інших моделей розвитку.

*ІСНУЄ ДУМКА, ЩО СЛОВА
МАТЕРІАЛЬНІ. КАЖУТЬ, ЯКЩО
СЛОВО «ВИЛЕТИТЬ», ТО ЙОГО
ВЖЕ НЕ «СПІЙМАЄШ».*

ЧЕБОТАРЬОВА КАТЕРИНА: «ДУМКА ЗДОБУВАЄ СИЛУ, ЯКЩО ВОНА ЗНАЙШЛА СЛОВО ...»

Ми живемо у величезному світі, сповненому різноманітними звуками і барвами. І навколо нас постійно знаходиться неосяжна сила. Вона огортає нас з голови до ніг, вона затмарює наш розум і змушує людей робити те, чого вони б ніколи не зробили.

І сила ця знаходиться у словах. Слова постійно оточують нас. Вони потоком виливаються з екранів телевізорів і радіостанцій, реклам та різних мас-медіа. Ми так часто користуємося словами, що навіть не замислюємося над тим, що ж це таке. Саме поняття описується у тлумачних словниках сухо і лаконічно, і воно абсолютно не відображає впливу слова на людські емоції і почуття.

Слово – джерело буття, основа всього існуючого, а значить, вимагає до себе особливого ставлення. Чи завжди ми про це пам'ятаємо?

Існує думка, що слова матеріальні. Кажуть, якщо слово «вилетить», то його вже не «спіймаєш». Словом можна «вбити», а можна вилікувати людину. Воно – не просто набір звуків. Сполучені в речення вони передають сенс всього, що нас оточує. За допомогою них люди спілкуються один з одним. Особливо це розумієш, коли потрапляєш в іншу країну, мови якої не знаєш. Ти не можеш нічого сказати, пояснити, спитати, відчуваєш безпорадність й ізоляцію.

Нам здається, що слова – це не дії, а їх наслідки можна виправити.

Але це не завжди так. Іноді за допомогою них наносять такі образи, які не забуваються. Слово, сказане з сильним почуттям злості й ненависті, може набути силу, більшу, ніж реальний вчинок. Що ми говоримо, створює певну атмосферу, енергію. Потрібно акуратно ставитися до всього того, які думки й емоції ми висловлюємо. Не варто говорити різкі слова, важливо розуміти значення того, що ми кажемо іншим.

У нацистській Німеччині, як і в Радянській Україні, «слово» було способом досягнення бажаного. Контроль за мас-медіа давав змогу впливати на людей, здійснювати політичний і моральний контроль. І сила пропаганди була відчутною. Перекручуванням і односпрямованою інтерпретацією фактів, думок та ідей були зайняті всі. Усьому населенню нав'язувався певний фокус уваги, розуміння і інтерпретації. Більшість населення думає, що розуміє все, що відбувається, що володіє фактами, слухає не упереджені аналізи, бачить саме те, що відбувається, а не вирване з контексту.

Я так само не знаю, що саме відбувається в нашій країні, але точно знаю, що мені, як і всім нам, постійно намагаються нав'язати певну точку зору, яка комусь вигідна. І коли ця вузька, як правило, точка зору сприймається мною, як моя власна, – все, я на гачку, мене ловили і ведуть. Не варто недооцінювати силу пропаганди, силу

«промивання» мізків, силу “напів-правди”. Наслідком дій цієї сили стали вбивства мирного населення, мільйони жертв як німецьких, так і українських громадян.

Чому важливо говорити про це? Всі ми, молоді педагоги й студенти, несемо відповідальність за майбутнє не тільки нашої країни, а й нашого спільного дому. Ми повинні усвідомлювати велику потужність слів і визнавати, до яких наслідків вони можуть призвести. Не дати обдурити себе і допомагати в цьому іншим.

Відчути і зрозуміти, як слова впливають на людей, мені допомогло відвідування історичних місць в Німеччині та Україні. Одним із знакових подій було відвідування концентраційного табору Бухенвальд. Там були ув'язненні близько 250 000 чоловік, які потрапили туди тільки тому, що «Слово» затьмарило розум людей і змусило забути їх про найвищу цінність – людське життя.

Перед моїми очима досі стоять величезні простори Залу зібрань, Поля Цепелін і Великої вулиці на Території з'їздів НСДАП в Нюрнберзі. Мені маряться натовпи людей, солдати, маршируючи вітають лідерів націонал-соціалістичної партії з щирим обожнюванням і захватом. І всі вони отруєні «Словом».

Небажання замислюватися над тим, що відбувається, задавати собі питання, породжує страшні наслідки, для подолання яких буде потрібно набагато більше часу. Ми повинні критично підходити до кожного

історичного питання, розглядати його з усіх можливих сторін, щоб віднайти істину.

Мені запам'яталися слова нашого гіда про роботу перекладачів під час Нюрнберзького процесу. Від правильності їх роботи, вірності перекладів, залежало те, яким буде наш світ після війни. Я вважаю, що їх робота під час цього суду була багато в чому важливіше ніж будь-яка інша.

У сучасному світі ми повинні вчитися і вчити розуміти інших, і бути зрозумілими іншими. Правильно обирати слова, при цьому уникати подвійності і двоякості, правильно доносити зміст своїх ідей і розуміти ідеї інших. Це один з головних уроків, який я отримала під час роботи в данній програмі обміну.

- Learn about Ukraine
- Open up
- find friends
- working against borders in our roads
- connecting

- i want to:
- ① find new friends;
 - ② discover more of german history
 - ③ to have fun and see different cities
- KATE

ДАВІДЧЮЛІЯ:

«ВАЖЛИВІСТЬ ПАМ'ЯТІ ПІД ЧАС
ТРАНСФОРМАЦІЇ»

Життя вчителів особливе. Ми існуємо в іншому часовому вимірі. Новий рік у нас починається 1 вересня, поділяється не на квартали, а на «до канікул» і «після канікул». Робочі години вимірюються цифрою, яка розпливається в часі. Період, який стрілка годинника обмежує сорока п'ятьма хвилинами, зовсім не лінійний. Учителю має унікальну можливість кожен день бути режисером подій з відкритим фіналом, розширити освітній простір кожного уроку, вийти за межі навчальної програми. Коли я вперше дізналася про науковий обмін молодих вчителів історії Нюрнберг-Харків, я дуже зацікавилася цим проектом. Модель сучасного вчителя передбачає готовність до впровадження нових освітніх ідей, здатність постійно вчитися, перебувати в безперервному творчому пошуку. Ці якості не видаються з дипломом про освіту, а формуються в щоденній вчительській праці.

Оскільки я вважаю себе особистістю, яка усвідомлює свою

національну ідентичність, яка має активну громадянську позицію, відчуває потребу жити і працювати для України, то цей проект став унікальною можливістю для мене вислухати різні точки зору учасників, дізнатися нові факти про події Другої Світової війни, які, як відомо, істотно відрізняються від інформації, представленої в підручниках та інших офіційних джерелах.

Спочатку я дуже сумнівалася, що можу стати учасником цієї програми, але все ж написала резюме і відправила анкету. Дуже символічним для мене став лист з підтвердженням моєї участі в проекті, який прийшов в день мого народження. І тільки, коли я сіла в автобус Київ-Нюрнберг, я усвідомила, що мрія стала реальністю.

Нюрнберг зустрів нас сонячною погодою, дуже відкритими, доброзичливими, чуйними людьми і неймовірно красивою архітектурою. Вулиці старовинного Нюрнберга просто захоплювали! Незабутні враження після себе залишив і прекрасний, але вже більш сучасний Мюнхен.

На жаль, наша історія сповнена безліччю трагічних подій, головним з яких є Друга світова війна, яка в усі часи, на всі покоління врзалася в людську пам'ять.

Війна – це завжди прокляття, завжди біль. Залишила страшний свій слід війна в житті мільйонів людей, дитинство, юність, молодість яких були обпалені війною. Сльози, важкі втрати рідних і коханих... Страх заснути і більше не прокинутися, страх попроситися з близькою людиною і більше ніколи його не побачити... А ще евакуації, знущання, поневіряння і біль, пекучий біль втрат ...

Кажуть, коли дізнаєшся все про краплю, можеш дізнатися про будову океану, в цьому є свій сенс. І тому я висловлю, напевно, віру кожного, кажучи словами: «Мертвим нікому довіритися, крім живих, - і нам треба так жити тепер, щоб смерть наших людей була виправдана щасливою і вільною долею нашого народу, і тим була виправдана їх погибель!». Ось чому, враховуючи все те, що відбувається в сучасному світі, вчитель історії, на мою думку, повинен з найбільшою об'єктивністю підносити матеріал дітям. Тому що інформація, яка міститься в підручниках, часто дуже суб'єктивна.

Цей проект особисто мені, молодому вчителю історії, дав можливість відвідати автентичні історичні місця, такі як історичний музей Нюрнберга, зал суду, де проходив Нюрнберзький процес над нацистами, “Конгрес-Хол” Адольфа Гітлера, місце для проведення з’їздів НСДАП (найбільше із збережених монументальних споруд епохи націонал-соціалізму в Німеччині), центр документації нацистської партії в Нюрнберзі, також музей націонал-соціалізму в Мюнхені, Мюнхенський університет. Пройти тими вулицями, де ступала нога чоловіка, який в першій половині 20 століття, можна сказати, вершив світову історію.

«Кожному своє» ... Здавалося б, звичайна фраза, але особисто для мене вона наводить жах. Саме такий напис знаходиться на вхідних воротах концентраційного табору Бухенвальд. На території з дуже красивою природою, серед букових лісів, куди люди приїздили подихати чистим лісовим повітрям, був створений найбільший табір смерті.

Життя тут завмерло... Коли я зайшла на територію меморіального комплексу, перед очима з’явилися руїни бараків, де тримали в’язнів. Постоявши тут, мені здавалося, що я почала чути крики людей про порятунок, які долинали з дуже похмурої, страшної будівлі. Це був крематорій, в печах якого заживо спалювали людей. Емоції переповнювали мене. В голову не вкладалося, до чого може доходити

людська жорстокість. На території концтабору встановлений знаменитий пам’ятник жертвам Бухенвальда, доторкнувшись рукою до якого відчувається тепло як символ про те, що людська пам’ять про загиблих тут людей жива.

На мою думку, пам’ять – це нескінченна книга, в яку записано все: і життя людини, і життя країни. Події Другої світової війни живуть в пам’яті як в індивідуальній, так і в колективній та історичній.

Науковий обмін молодих вчителів історії Нюрнберг-Харків дав можливість ближче познайомитися з німецькою культурою і традиціями, розширити свій світогляд. Проект об’єднав навколо себе групу дуже творчих, креативних особистостей як з боку Харкова, так і з боку Нюрнберга, з якими було дуже приємно спілкуватися і працювати. Ми непомітно увійшли в XXI століття, коли всі межі стали надзвичайно прозорими, а світ стрімко змінюється на очах. Система освіти в Європі теж швидко трансформується, і ці трансформації відбуваються вже не в національному, а в глобальному масштабі. Ми бачимо, що і українська освіта вступила в фазу кардинальних змін, і це частина світового процесу.

Україна цікава для Європи, тому що наша система педагогічної освіти, незважаючи на певні труднощі, все ж має потужний методологічний потенціал. А нам треба повчитися у Європи інтегрувати корисний досвід.

Для цього потрібно вчити англійську мову, тому що тільки завдяки їй можна опанувати передові технології.

**КАЖУТЬ, КОЛИ ДІЗНАЄШСЯ ВСЕ
ПРО КРАПЛЮ, МОЖЕШ ДІЗНАТИСЯ
ПРО БУДОВУ ОКЕАНУ,
В ЦЬОМУ Є СВІЙ СЕНС.**

Головний висновок, який я зробила під час перебування в Німеччині, полягає в тому, що система освіти будь-якої країни в сучасному просторі не може бути закритою, вона повинна постійно

розвиватися відповідно до викликів світу, освоювати і використовувати новітні технології.

Участь в науковому обміні молодих вчителів історії Нюрнберг-Харків подарувала дивовижні, незабутні враження і емоції від відвідування європейської країни Німеччина, що, на мій погляд, є неможливим для звичайного вчителя. Це літо увійде в мою особисту історію під знаком «Нюрнберг»!

ГЕТШЕЛЬ КОРНЕЛІЯ: «СНІГОВА КУЛЯ, СПОВНЕНА ПИТАНЬ, – МІЙ ТИЖДЕНЬ В ХАРКОВІ»

На початку нашого проект обміну, моє уявлення про Україну було дуже розпливчастим і поверхневим.

Незважаючи на те, що двоє з моїх найкращих друзів родом з цієї країни, а також на моє інтенсивне вивчення історії колишнього Радянського Союзу під час навчання, у мене в голові склалось декілька кліше відносно України:

- протести на Майдані;
- мапа Західної та Східної Європи;
- а також світловолосі дівчата, які весело водять хороводи на нивах і вплітають маки у зачіски.

На цьому, в значній мірі, й закінчувалися мої знання про Україну.

Але я хотіла розширити свої поверхові уявлення, з'ясувати, що за ними стоїть і дізнатися більшого. Я хотіла познайомитися з людьми, які живуть у цій величезній країні, між “невеликою” Німеччиною і гігантською Росією, а також хотіла дізнатися, що сьогодні означає – «бути українцем», що сформувало цей народ.

Тому я почала інтенсивно займатися дослідженнями.

На мене хлинув потік таких термінів як Голодомор і Голокост, імена - Сталін і Гітлер, Ріббентроп і Молотов, й інформація про неймовірну кількість життів, які стали жертвами цієї двобічної тиранії.

Все більше і більше я розуміла, що криваву історію України не можна описати без історії колишнього Радянського Союзу й без історії Німеччини.

З лише теоретичними “книжковими” знаннями, недостатньо підготовленою, почала я свою подорож до Харкова.

На попередньому етапі проекту, який відбувся в Нюрнберзі, у нас була можливість краще пізнати українських учасників. Але реальна подорож у країну, про яку ми тільки говорили, значною мірою відрізнялась.

Перебування у Харкові сильно вразило мене, як ніби в моїй голові поворушили снігову кулю, сповнену питаннями. Усі враження згадуються поки хаотично, вони, ймовірно, будуть упорядковані тільки після мого приїзду додому.

Але те, що я можу сказати вже сьогодні, в останній день перед моїм від'їздом, це те, що я повернуся додому з більш важким багажем, ніж коли я вирушала. І це пов'язано не тільки з відчуттям 12 кг української кухні, яку я ледве умістила в свій рюкзак, але, перш за все, з величезною

кількістю питань, що виникли за минулий тиждень.

Під час нашого перебування мені постійно пояснювали, як важливо для людей пам'ятати їх історію.

Ознайомлення з історією та її збереження – важливе завдання, як у Німеччині або в Росії, так і в Україні. Серед багатьох людей, з якими ми зустрілися, мені особливо запам'яталась куратор скромного, за німецькими мірками, маленького Музею Голокосту в Харкові. Її звали Лариса, літня, дуже поважна жінка, яка поставила собі за мету відтворити імена осіб, а також життєві історії жертв Голокосту в своєму місті.

На стінах музею, який був розміщений у старовинному будинку, були фотографії, листи, малюнки та інші речі людей, які були за короткий час безжально вбиті нацистами під час Голокосту в Харкові.

Найзворушливим для мене стала невелика кімната, розташована в бічній частині музею, та розділена стрічкою. Там була невелика вітальня, облаштована предметами, що належала різним людям. Вигляд усіх тих речей, що втратили своїх власників, але все ще чекають на них у покинутій кімнаті, дуже сильно мене вразив. Там стояли стільці навколо старого столика для кави, в кутку було іржаве дитяче ліжечко, з відкритого ящика подряпаного буфета звисав пошарпаний єврейський молитовний шарф. В іншому кутку подертий плюшевий ведмедик сидів на хиткому дерев'яному стільці і задумливо дивився у вікно.

Лариса знала історію кожного предмета. Кожна річ у цій кімнаті-спогад були символом численних людських життів, які були жорстоко розірвані викривленими, ненависними ідеологіями.

У родичів жертв не залишилося нічого, крім пам'яті, збереженої в їх серцях.

Я була не просто зворушена. Мені було дуже соромно, як це вже часто траплялося раніше під час нашого дослідження німецько-радянської історії. Мені було соромно, просто бути людиною, частиною цього незрозумілого виду, який здатний тільки на те, щоб зі сліпою люттю катувати членів їх власного виду, і безсердечно

вбивати й винищувати їх.

Також, коли я сама вивчаю історію і сперечаюся з приводу питання пов'язані із нелюдською ідеологією нацистського періоду або сталінської епохи, я кожного разу знову переживаю почуття глибокого потрясіння і відрази до породи Homo Sapiens. Я втрачаю віру в людство щораз, коли бачу картини жертв насильства або чую історії їх страждань.

Останній раз це сталося вчора, коли я побачила болісно худі, повністю змучені, деформовані скелети жертв Голодомору. Їх очі втратили усе живе, вони дивилися на мене крізь чорні очниці. Їхні обличчя, виснажені черепа смерті, втрачені в безнадії і голоді, не виходять із моєї голови.

Це може звучати патетично, але мені дійсно здавалося, що я дивлюся прямо в прірву пекла. Пекло на землі, відкритий чистої ненавистю до мерзеного режиму.

Але прямо тут, у погляді людських очей, я завжди знову знаходжу віру в людство.

Коли я стикаюся з людьми, які, як і члени Білої Троянди,

чинили опір нацистському режиму і зберегли вірність своїм цінностям, незважаючи на всі негаразди.

Коли я бачу те що, якими б страшними не були часи, завжди були люди, які повставали й боролися за свою свободу до кінця.

Я згадую слова рабина Леві, один із багатьох цікавих людей, з якими нам довелося познайомитись під час перебування в Харкові. Він розповів нам, що завдання кожної людини, незалежно від того, до якої релігійної, культурної або соціальної групи він належить – знайти шлях між добром і злом. Бог, за словами рабина, створив не тільки багато хорошого в цьому світі, але і багато зла. Наше завдання – завжди відрізнити добро від зла, знову й знову, і так йти по життю. Вільна воля означає можливість дізнатися, що є правильним. Життя – це постійний процес пошуку правди, добра, святого. Тому необхідно завжди бути готовим до саморозвитку, навчання і вирішення усе нових питань. Тільки так можна прожити чесне життя. Ці слова я запам'ятала надовго.

За наш, не дуже довгий, тиждень у Харкові мені стали зрозумілішими 2 речі:

1. Історики обох країн несуть велику відповідальність.

Ми не можемо розповідати історію Німеччини без українців і навпаки. Тільки коли ми разом пам'ятаємо наше минуле, можна буде взяти на себе відповідальність за формування нашого спільного майбутнього.

2. Мати питання – не означає, що ви нічого не знаєте.

Питання тільки означають, що ви повинні шукати відповіді. Тому я дуже вдячна за всі ті відповіді, які я отримала від українців. Проте, набагато важливіше, напевно, безліч питань, які я привезла, як сувенір, до Німеччини. Пошуки цих відповідей лише починаються.

ГРЯНИК ВАДИМ: «... І ЩО ТАКЕ ПОГАНУ»

У другій світовій війні зіткнулися не тільки армії, але й різні системи світогляду, що, на мій погляд, було первинним. В основі всіх політичних систем країн-учасниць були фундаментальні ідеології зі своїми «за» і «проти».

Як протягом всієї людської історії, так і в кінці 30-х років ХХ століття, різні, часто діаметрально протилежні погляди на одні й ті ж речі, привели до масштабного конфлікту, що забрав мільйони життів і зламав незліченну кількість людських доль.

Нюрнберзький процес, що проводився країнами-переможницями над представниками Третього рейху був покликаний визначити ступінь провини кожного, а також винести вердикт: що саме для людства є неприйнятним.

Проблемними виявилися багато питань, які варто було підняти в залі суду. І на це було багато причин, основними з яких було

те, що людство вперше зіткнулося з багатьма явищами політичної і військової дійсності, а саме, що методи, які використовувались нацистами, найчастіше в тій чи іншій мірі застосовувалися і їх ідеологічними ворогами.

Ні Ліга Націй, ні Женевські конвенції, які були спрямовані на захист прав людини, не запобігли антилюдським подіям 1939-1945 років. Необхідно було створити нову концепцію світового співіснування. Так, одним з результатів роботи Нюрнберзького процесу було створення Організації Об'єднаних націй та прийняття Загальної декларації прав людини, що стала першим глобальним визначенням прав, якими володіють усі люди.

У кінці 40-х років ХХ століття важко було уявити, що явища, засуджені в «Залі 600» Нюрнберзького Палацу юстиції зможуть повторитися. Але, як показали реалії життя, захист прав людини все ще в значній мірі є більше мрією, ніж реальністю. Порушення прав відбувалися і відбуваються у всіх частинах світу.

Люди так само продовжують страждати від тортури жорстокої поведінки, обмеження свободи, несправедливого переслідування.

У багатьох країнах відсутня свобода слова, а тих, хто мислить по-іншому, змушують мовчати. Тисячі мирних жителів гинуть у військових конфліктах на Сході, організовуються «реабілітаційні» табори для «небажаних елементів», де люди вмирають сотнями тисяч. В Африці нерідкими є випадки работоргівлі (і це в ХХІ столітті!).

У таких країнах, як М'янма, Китай і Казахстан переслідуються адепти «неприємних» для влади релігій, чим відверто порушується свобода думки. Зневажається свобода самовираження: наприклад, в Росії пригнічується політичне інакомислення, чиниться тиск на незалежні засоби масової інформації, а також переслідуються неурядові організації; мирні демонстрації розгоняють із застосуванням сили, адвокати, правозахисники й журналісти знаходяться під загрозою переслідування і утискання. Саме з незаконного розгону мирної демонстрації у Києві почалася Революція гідності (так наш народ висловився проти порушення своїх прав).

Незважаючи на заборону тортур, у всьому світі військовополонені піддаються катуванням. На превеликий жаль, в цьому випадку сучасна Україна не виняток, підтвердженням цьому є ставлення до наших солдатів, які потрапили в полон до

проросійських бойовиків на Донбасі.

Незважаючи на те, що з 1948 року ООН визнає геноцид – міжнародним злочином, його прояви стали реальністю новітньої історії: винищення режимом Пол Пота в 1975-1979 роках у Камбоджі до трьох мільйонів камбоджійців; винищення іракськими військами курдського населення північного Іраку в 1987-1989 рр. ; геноцид у Руанді 1994 року, який було спрямовано

проти представників племені тутсі; масове вбивство боснійських мусульман боснійськими сербами (1995 г.).

Права людини визнані (принаймні, формально) більшістю держав і стали основою конституцій багатьох країн. Але реальність далека від ідеалів, відображених у Загальній декларації.

Головною причиною такої ситуації, на мій погляд, є відсутність єдиних, спільних поглядів різних народів, держав і політичних лідерів на ті чи інші речі. У всіх свої «добре» і «погано», кожен готовий виправдати свої дії, посилаючись на свої принципи (релігійні, ментальні, моральні).

До того часу поки людство не зможе визначити загальні непорушні принципи й цінності, і всі будуть згодні їх дотримуватися, люди будуть зазнавати несправедливості й страждати від порушення прав, і нам обов'язково знадобляться нові «нюрнберги».

*«ОБМІН ВЧИТЕЛІВ
ІСТОРІЇ В ЗДАЄТЬСЯ
ЗАБУТІЙ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ
КРАЇНІ»*

ЮХИМЕНКО ДМИТРО

Коли я вперше почув про „Meet up! Deutsch-Ukrainische Jugendbegegnungen” я був здивований тим, наскільки цей проект відповідав моїм власним та професійним інтересам. Являючись росіянином, але німцем за походженням, мене дуже захопила можливість відвідати Україну. Для людини, яка вільно володіє російською мовою, багатообіцяючою виглядала нагода відвідати Харків, переважно російськомовне місто. Крім того, я вбачав нові перспективи у подальшому розширенні власних знань про українську історію та німецько-українські відносини на сьогоднішній день.

Наприкінці минулого року я завершив свою бакалаврську дисертацію про Українську дивізію СС «Галичина». Після ознайомлення з історичними документами про Західну Україну, можливість вивчити історію східної частини країни та познайомитись зі справжніми фахівцями місцевої

історії стало як подарунок долі для мене. І тому я вирішив спробувати прийняти участь у цієї програми та був на щастя прийнятий.

Перша частина проекту відбувалась у моєму рідному місті Нюрнберг. На першій зустрічі з учасниками, я відразу ж повідомив українську сторону, що вони можуть спілкуватися зі мною на російській мові, що стало у нагоді та допомогло протягом обох семінарських блоків. Оскільки я усвідомлював той факт, що вивчення англійської мови в Україні, як правило, не відповідає такому ж самому рівню, що у Німеччині, я намагався допомогти у перекладі обом сторонам учасників, що лише поліпшило якість взаєморозуміння. Що приємно, за час проекту навички спілкування на англійській мові у всіх значно покращились, що дало змогу більше дізнатись одне про одного.

У Нюрнберзі головним напрямком програми було вивчення націонал-соціалізму, Другої світової війни, репресій, військових злочинів, а також загальної історії Німеччини. Що найбільше вразило мене за весь час проекту, так це те, що багато наших українських учасників навіть не усвідомлювали, що сьогодні можна відвідати колишній концентраційний табір, який перетворився на меморіальну пам'ятку. Для німецьких студентів це звична річ у період навчання в школі чи

в університеті, тоді як українці навряд чи могли уявити собі, що зможуть відвідати такі жахливі місця. Проте поїздка до концентраційного табору Бухенвальд виявилася корисною для проекту, незважаючи на те, що українські учасники, здавалось, були трохи збентеженими та схвильованими.

Друга частина першого блоку семінарів відбулась за межами Нюрнберга. Протягом поїздки до Мюнхена ми відвідали Центр документації та Меморіал Білої троянди у Мюнхенському університеті. Окрім вивчення німецької історії у період 1919-1945 рр., українці мали унікальну можливість побачити столицю Баварії та насолодитися баварською гостинністю. В свою чергу, у Нюрнберзі ми показали їм разом із центром міста музей Fembohaus («Дом Фембо»), що здивував та не залишив їх байдужими. Оскільки він сильно відрізняється від того, що вони звикли бачити у своєму рідному місті, це підтвердило їх очікування про типове старе німецьке місто.

Ознайомлення з Центром території партійних з'їздів НСДАП разом із Центром документації та залом засідань, де проходили нюрнберзькі процеси, безумовно, є обов'язковим у процесі вивчення історії Другої світової війни та націонал-соціалізму. Під час відвідання цих установ усім, навіть мені, як мешканцю цього міста стало зрозуміло, наскільки важливою була роль Нюрнберга в історії першої половини ХХ століття. Ми дуже жваво обмінювались думками, взаємними питаннями про культуру, життя в Німеччині в цілому, про звичаї, політику тощо. Саме тому у групі виникла дружня атмосфера за досить короткий проміжок часу. Ми всі не могли дочекатись того, щоб знову зустрітись у Харкові.

Україна зустріла нас дуже спекотним літом. Перше зібрання відбулось у прекрасному, народному ресторані на околиці міста, який дав нам перше уявлення про українську національну культуру та їжу. Наше перебування розпочалось з автобусного туру по Харкову, де професійні гіді ознайомили нас із містом. Німецьким учасникам довелося побачити зовсім інше місто ніж Нюрнберг, який сповнений не тільки чудовою архітектурою XVIII-XIX століття, але також великою кількістю будівель з радянських часів. Останнє з названого є недоступним у Південній Німеччині, тому учасники дізнались про те, чого вони, ймовірно, очікували в цій країні, але навряд чи колись бачили би перед собою. Згодом візит до Харківського історичного музею надав можливість дослідити регіональну історію та познайомив нас із українською точкою зору на Другу світову війну.

Наступний день був пов'язаний з єврейською історією в цьому регіоні. Під час перебування у місцевій синагозі дуже доброзичливий Раббі Леві натхненно пояснював нам єврейське життя та релігію. Для мене особисто це було одним із найважливіших моментів поїздки, оскільки я ніколи не зустрічався з цією культурою. Цей новий досвід зацікавив мене. Пізніше музей Голокосту виявився досить відмінним від того, що я очікував. Хоча він був дуже маленьким й незаангажованим, але наглядні оригінальні артефакти дуже вразили. Увечері ми відкрили ще одний сумний розділ єврейської історії під час Другої світової війни, а саме Дробицький Яр, де за кілька днів було застрелено за різними підрахунками від 16000 до 30 000 євреїв. Як і українські учасники програми після відвідання Бухенвальду, ми, німці, залишили це місце у схвильованому, але просвітленому стані.

Однією з відмінностей між двома перебуваннями стало те, що в Україні ми прослухали лекції двох лекторів. Перша лекція відбулась в середу, під час якої професор Грінченко розповіла нам про примусову працю під час Другої світової війни. Друга лекція відбулася у п'ятницю: Артем Велічко розповів про Євромайдан і про війну на Донбасі, а також доповів нам у подробицях, як він намагається допомогти українській армії, яка бореться з проросійськими військами в умовах гібридної війни. Цей досвід дав усім нам унікальні подробиці про занедбане становище української армії на першому етапі проросійської агресії на Донбасі, як їй вдалося стати більш досвідченою за цей час, і, взагалі, що робить власне Артем Велічко із колегами для підтримки українських військ. Навряд чи можна отримати таку інформацію в Німеччині безпосередньо з перших уст; отже, це був дуже важливий момент мого перебування у Харкові.

В Харкові ми також відвідали кілька меморіалів польських, німецьких, українських солдатів та жертв Голодомору, однак вони були побудовані досить символічно й не давали багато інформації.

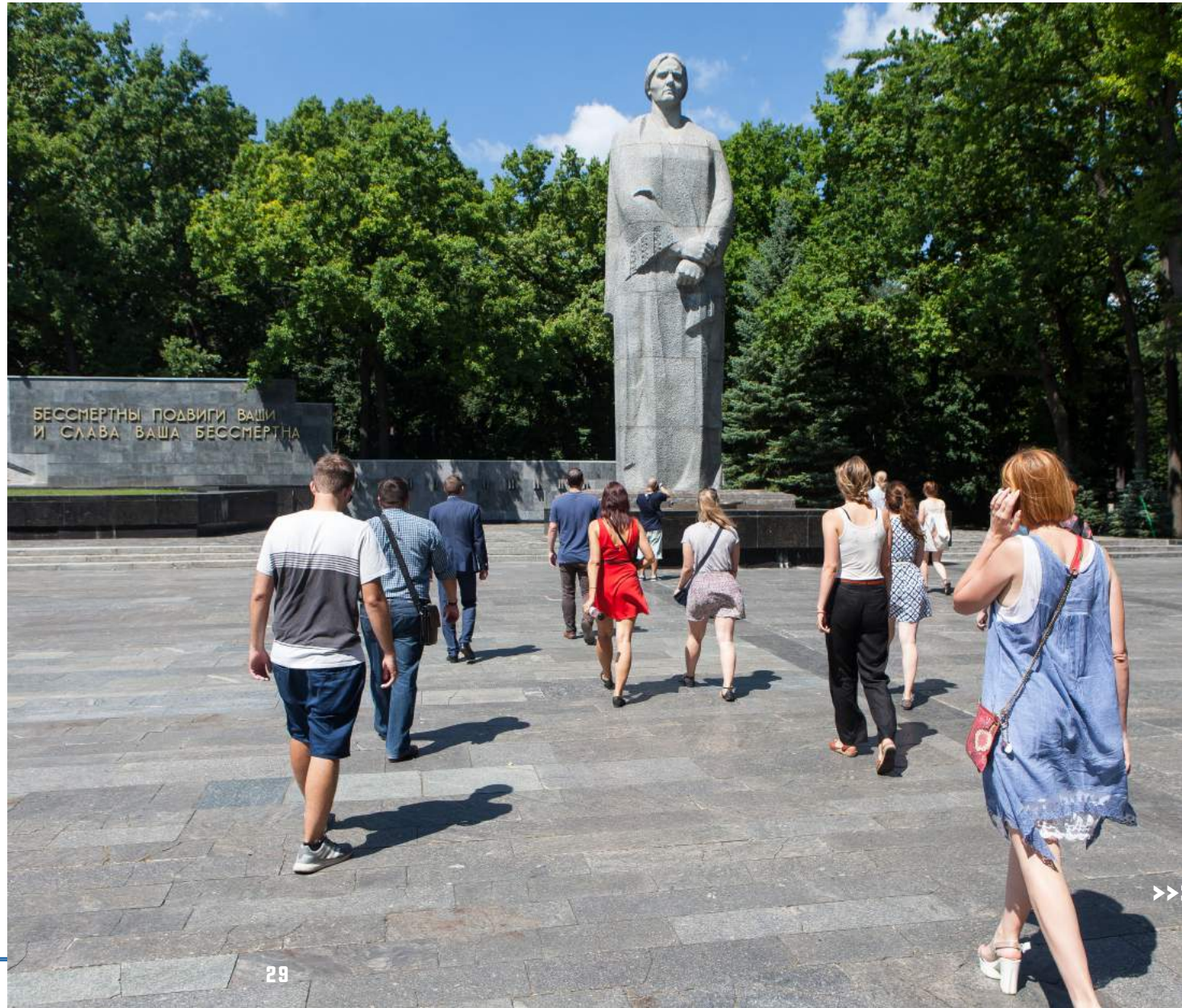
Як висновок, давайте поговоримо про горизонти, які відкрив цей проект. По-перше, я хочу згадати про бюрократичні та фінансові перешкоди, з якими доводилось раніше зіткнутися українцям при в'їзді до Німеччини чи Європейського Союзу. На відміну від німців, які користуються перевагами безвізового в'їзду в Україну щонайменше десять років, українцям довелося довго чекати на отримання безвізового режиму в'їзду до ЄС. На щастя, закон про безвізовий в'їзд до ЄС для українців вступив у силу у той самий день, коли учасники подорожували до Німеччини, тому цю велику перешкоду було нарешті усунено.

Завдяки фінансовій підтримці цього проекту з боку EVZ, Міністерства закордонних справ Німеччини та Фонду Роберта Боша (the Robert Bosch Stiftung), учасники змогли здійснити продуктивну, пізнавальну, безпечну та безтурботну поїздку, що стало втіленням мрій деяких українських проекту. Німецькі учасники проекту обміну також дуже вдячні за надану можливість, тому що ніхто з учасників (окрім мене) ніколи раніше не був в Україні. Таким чином, виникло приємне передчуття та неоднозначні очікування щодо того, якою може бути ця країна.

По-друге, слід зазначити й нове

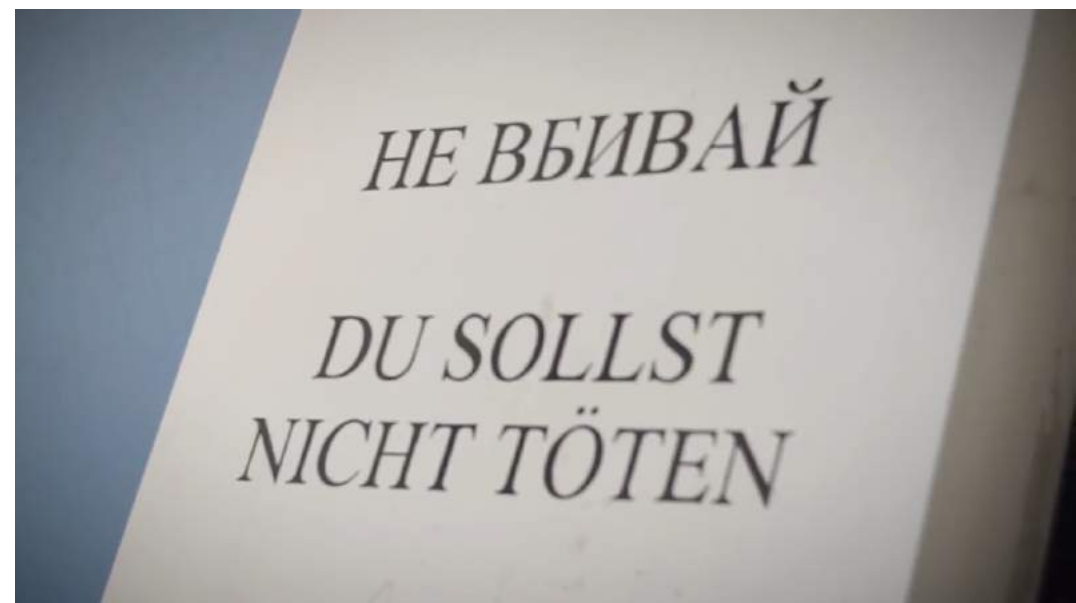
переосмислення. Хоча я досить добре знайомий з німецькою та українською історією та їх відносинами, я повинен визнати, що отримав багато знань за цей час, особливо це стосується еволюції Радянського Союзу,

історії Харківа, української позиції в політиці останніх років та загальної українськими учасниками збагатив мене такими знаннями, які я ніколи б не міг отримати від читання та дослідження наукових робіт, тому це

найважливіший аспект поїздки: відвідування справжніх історичних місць та обговорення вражень з колегами.

Підсумовуючи, можна сказати, що мабуть, найбільш приємним аспектом даної програми є той факт, що вона об'єднує людей, які, цілком ймовірно, ніколи б не зустрілися у реальному житті, але вони не тільки стали колегами, а й дуже хорошими друзями. Як вже раніше згадував, я є палким шанувальником цієї країни, тому я із задоволенням хочу підтримувати стосунки з усіма людьми, яких тут зустрів, відвідати їх знову та привітати їх у себе. Такі проекти сприяють не тільки кращому розумінню культури та історії, а також допомагають звернути увагу на поточні події а також зближують людей і допомагають їм об'єднатися.

КОХАНОВА ОЛЕНА:
**«ЗМІНА МИСЛЕННЯ ВІД УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЯ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВЧЕНОГО»**

Проект обміну вчителів історії Харків-Нюрнберг – це величезна нагода не лише розширити коло свого наукового кругозору, а й підвищити свої комунікативні навички. Знайомство з німецькими колегами перевернуло світогляд українського вчителя у бік європейського науковця. Поїздка до Нюрнберга допомогла відчутти зв'язок історії України та Німеччини, порівняти наукові концепції щодо європейської історії ХХ століття, відчутти різницю наукових та методологічних підходів до вивчення історії. Окрім цього важливим елементом обміну досвідом було відвідування важливих історичних місць, меморіалів та історичних центрів. Обмін думками, дискусії, обговорення поставлених проблем викликало ще більше зацікавлення для подальшого вивчення та впровадження в педагогічній практиці.

Величезна подяка організаторам та керівникам проекту не лише за те, що було організовано на стільки плідний обмін досвідом, а ще за культурне проникнення та наукову новизну. Тема проекту була витримана на 100%, однак проникнення в історію Німеччини та Нюрнберга, зокрема, допомогло налаштуватися на плідну працю та поглиблене вивчення історії саме ХХ століття.

Відвідавши документальний центр Нюрнберга із захопленням відчуваєш всю величність комплексу. До цього навіть не здогадувався про такі масштаби, вплив та роль нацистської партії. Нажаль в ньому відсутні автентичні експонати, що завадило відчутти епоху 30-х рр. ХХ ст. Ніколи не замислювалися чому ж саме Нюрнберг так полюбили учасники Націонал соціалістичного руху? Однак, сам Гітлер говорив, що «...Нюрнберг – найбільш німецьке з усіх німецьких міст...», саме тому це місто стало центром партійних з'їздів нацистської партії.

Трагедія єврейського народу сьогодні широко досліджується і обговорюється у всьому світі, Україна не є виключенням. Під час німецької частини семінару нам вдалося відвідати концентраційний табір

Бухенвальд, який працював продовж 1937-1945 рр. В Бухенвальді за весь період його існування відбували ув'язнення близько 250 тис. осіб різних національностей, з них понад 55 тис. було закатовано. Переважна частина загиблих – євреї та політичні в'язні. Потрапивши на цю територію починаєш світ сприймати іншими очима.

Під час перебування наших німецьких колег на території Харкова їм вдалося відвідати Меморіал Дробицький Яр, який також став центром загибелі близько 20 тис. євреїв.

Окрім Нюрнберга нам вдалося відвідати Мюнхен, що також відіграв велику роль у становленні та діяльності партії Гітлера. Мюнхенський музей, що присвячений історії розвитку націонал соціалістичної партії підкорив своєю сучасністю та інтерактивністю. Величезний об'єм отриманої нової інформації в майбутньому стане важливим елементом нових досліджень.

В Мюнхені, відвідавши музей Білої Троянди, що присвячений групі студентів Мюнхенського університету, що створили групу супротиву у Третньому Рейсі, вдалося відчутти роль пропаганди та жорсткого управління життя тоталітарного суспільства.

Після значних обговорень та дискусій заключною крапкою стало відвідання Музею Нюрнберзького процесу. Для розвитку сучасного законодавства та процесу державотворення Нюрнберзький процес мав величезне значення. Саме тому в підручних

з історії це явище повинне описуватися не декількома абзацами, про які учні інколи навіть і не згадають. Вчитель історії повинен більше уваги приділяти цьому унікальному у світовій практиці явищу. Музейний комплекс достатньо детально відтворює історію всього Нюрнберзького процесу, який тривав майже рік.

Хочеться ще раз виголосити величезну подяку організаторам та керівникам проекту, а також німецьким колегам за терпіння та плідну працю. Дякую за можливість не просто вчити історії, а й відчувати її важливість на смак.

МАДЕР ЛІЗА:

«БУХЕНВАЛЬД – ІДИЛІЧНА
НАЗВА, ЯКА ВВОДИТЬ В ОМАНУ»

*„MINIMUM DECET LIBERE,
CUI MULTUM LICET.“
SENECA, TROADES 336*

Культурна пам'ять – важливе тематичне питання, безпосередньо спрямоване на сучасне німецьке суспільство, яке не брало участі в подіях Другої світової війни. У світі все ще існують такі думки, які стереотипно співвідносять провину за розв'язання Другої світової війни з німецькою нацією. Але як ми можемо впоратися з цим сьогодні, більш ніж через 70 років після закінчення війни? Ми - діти дітей тих, хто тоді жив!

Хоча ми і є нащадками суспільства, яке було осліплене ідеями одного лідера, що, в кінцевому рахунку, спонукало їх на фатальні вчинки, але ми маємо уявлення про той час, лише з історій наших дідусів і бабусь. З цієї причини більше не можна пов'язувати помилки минулого покоління із сьогоdnішнім, яке і так несе відповідальність за збереження пам'яті та відновлення справедливості, навіть в тих випадках, коли чиниться тиск з боку держави.

У Німеччині ця практика досить поширена й постійна, при цьому однією з головних завдань освіти в школах та університетах, є гарантування того, що пам'ять буде збережена. Більш того, існують спеціальні програми обміну, які підтримуються приватними й державними фондами. Їх метою є створення “мостів” між різними країнами й культурами, при цьому історичний обмін відіграє важливу роль. А їх завдання полягає у тому, щоб надати можливість сформувати власну думку і критично аналізувати спірні питання, щоби зрештою навчити молоде покоління бути зрілими й відповідальними громадянами свого суспільства, які воліють відстоювати свої права, аніж мовчати у натовпі.

Саме та частина соціально активного суспільства з чіткою анти тоталітарною позицією об'єдналася в рамках громадської організації «Dekabristen e. V.», яка провела програму обміну між чинними та майбутніми учителями історії з Харкова і Нюрнберга. Під час перебування у Німеччині основна увага приділялася Голокосту часів націонал-соціалізму, тому ми відвідали різні музеї та меморіали.

Бухенвальд – вкрай ідилічна назва, що у перекладі означає невеликий буковий ліс. Але зовсім інша історія ховається за цим місцем, де загинуло так багато людей. Це відразу стає зрозумілим, як тільки ви дізнаєтеся більше інформації або зважиться відвідати його.

На початку червня цього року, ми, група українських вчителів історії і німецьких студентів-істориків, спробували уявити собі картину подій 1937-1945 рр., та їх наслідки, відвідавши різні пам'ятні місця. Деякі з нас вже досліджували цю тему в рамках свого навчання у вищому навчальному закладі, а для інших відвідування концентраційного табору поза шкільною програмою було вперше. Проте все це було необхідним для того, щоб пов'язати тему проекту до реалій нашого життя. Даний досвід був новим, особливо для українських учасників

програми обміну, оскільки для більшості це була перша поїздка до Німеччини, й до цього моменту вони знали про Голокост тільки з книг та інших джерел.

Після вдалого прибуття на нашу групу вже чекала жінка, яка супроводжувала нас по території концтабору, і дала перші уявлення про такі місця, як крематорій і казарми. При цьому гід намагалася зробити свою розповідь об'єктивною для того, щоб допомогти кожному відчутти й пережити справжні емоції. Такий настрій найкраще описувати, згадуючи події, які особисто зачепили вас, але все це неможливо ані передати, ані порівняти. Отже, що ми дійсно відчуваємо? Зрештою, ми не знали тих людей, які тут загинули, ми не знали їх життєвої історії, їх бажань і мрій.

Однак нам відомий той факт, що багато хто загинув, будучи невинним і не зробивши нічого поганого. Ми знаємо, що всіх їх спіткала одна й та сама доля: вони втратили свого життя, будучи замкненими в жахливих, нелюдських умовах. Вони жили на порозі смерті. Саме ці почуття викликає Бухенвальд. При цьому абсолютно не має значення, хто до якої нації чи релігії належить, усі відчувають одні й ті ж самі почуття порожнечі та тривоги.

Особливо хвилюючою була експозиція музею, розміщена в приміщенні колишньої камери, де ув'язнені повинні були залишити всі свої речі. На кількох поверхах виставлені різні тематичні стенди, які в достатній мірі висвітлюють проблематику за допомогою численних експонатів й інформаційних панелей. При відвідуванні меморіалу, слід правильно розпланувати свій час і відвідати виставку, присвячену радянському табору особливого режиму № 2. Стає так само зрозуміло і те, що поневіряння людей не закінчилися зі звільненням концентраційного табору 11 квітня 1945 року а тривали під радянським керівництвом до 1950 року в дуже схожій формі.

Загалом, я дуже рада, що брала участь у програмі, тому що цей досвід підштовхнув мене на роздуми, а саме роздуми сприяють постійному позитивному розвитку в житті.

Besucher Buchenwald's!

**Wenn Du heimkommst, erinnere Dich
dessen, was Du in Buchenwald sahst:**

1. **Erinnere Dich an den Bock,**
wo Menschen mit Knüppeln mißhandelt wurden.
2. **Erinnere Dich an die Öfen des Krematoriums,**
wo Zehntausende verbrannt wurden!
3. **Erinnere Dich an den Vorhof des Krematoriums,**
wo Haufen von Leichen ausgemergelter Häftlinge aufgestapelt waren!
4. **Erinnere Dich an den Keller des Krematoriums,**
wo zahllose antifaschistische Kämpfer, u. a. 34 englische und kanadische Piloten, erhängt wurden.
5. **Erinnere Dich an den Block 46,**
wo Menschen als Versuchstiere mit Fleckfieberbakterien infiziert wurden.
6. **Erinnere Dich an den Steinbruch,**
wo Tausende von Menschen schwerste Steine im Laufschrift schleppen mußten und dabei erschlagen, zertreten und erschossen wurden.

7. **Erinnere Dich an das „Kleine Lager“,**
in dessen einzelnen, erbärmlichen Behausungen bis zu 2000 Menschen — darunter Kinder im Alter von 3 bis 15 Jahren — eingepfercht waren.
8. **Erinnere Dich an den Pferdestall,**
wo 7000 russische Kriegsgefangene durch Genickschuß gemordet wurden.
9. **Erinnere Dich an das Revier,**
wo durch selbständige aufopferungsvolle Arbeit der Häftlinge eine Oase in der Wüste geschaffen wurde, wo wenigstens ein Teil der Kranken Aufnahme und Genesung fanden.
10. **Erinnere Dich,**
daß deutsche Antifaschisten die ersten Opfer nazistischer Konzentrationslager waren, daß sie in internationaler Zusammenarbeit mit den Antifaschisten aller Länder aktiv an der Befreiung beteiligt waren und damit den Grundstein für ein nazifreies, demokratisches Deutschland setzten.

Merkblatt. Besucher Buchenwald's!
Die Einwohner Weimars erhalten in Buchenwald ein Merkblatt.
Sie werden aufgefordert, sich stets an die hier bezangenen Ver-

Даневисловлюванняу вигляді “картинного стріарту” я знайшов на стіні одного з будинків Харкова. Спочатку воно здалося мені псевдо-інтелектуальним, як одне з безлічі інших висловлювань на будь-якій іншій стіні. Однак, пізніше обміркувавши, я прийшов до думки, що ця фраза містить, принаймні для мене, кілька досить цікавих точок зору.

З одного боку, дане гасло вказує на одну з загальних історичних проблем і питань: чи існує таке поняття, як «історія», чи не є кожна історія суб'єктивно-створеним продуктом, котрий можна з будь-яких сторін розібрати і сприйняти? Відповідь на це запитання, безумовно, багатогранна і суперечлива, проте для мене вона така: «історія» існує, і якщо б це було не так, то не було б ніякої істини взагалі, а професія історика не мала б сенсу, оскільки головне завдання вченого історика – знайти історичну істину.

Проте, це не означає, що історіографія не повинна і не може бути піддана критичному сумніву. Навпаки, історіографія зобов'язана бути ретельно перевірена! Відсутність критичного підходу призводить до того, що тоталітарні системи, будь-то націонал-соціалізм або комунізм, використовуючи фальсифікацію історіографії та засоби масової інформації, досягають своєї мети – маніпулювати людськими масами. А це, в свою чергу, призводить до сталінських зачисток або масових вбивств євреїв нацистами в Дробицькому Яру, Катині і так далі.

Зрозуміло, критики також можуть запитати, в чому полягає різниця між тодішньою і нашої сучасної історіографією? Моя відповідь на це однозначно така: історіографія і пропаганда в той час просто ґрунтувалася як на брехні, так і на помилкових і перекручених фактах, підставою яких можна також розцінювати брехню. А сучасні історики, навпаки, як правило, дотримуються об'єктивності та наукового підходу. Тому наше завдання, як істориків, полягає в тому, щоб максимально наблизитися до цієї абсолютної історичної істини, завдяки науковим методам, аналізом різних джерел,

а також, їх порівнянням. Щоб це забезпечити, потрібно, аналізуючи історію, брати до уваги максимально можливу кількість різних думок і позицій. Програма обміну вчителів історії надала мені рідкісну можливість подивитися на історію ХХ століття, як на приклад Голокост чи сталінський період, з української точки зору, тим самим розширивши свій власний світогляд.

Другий досить таки цікавий аспект представленого графіті полягає в тому, що мова йде не тільки про історію та історіографію, а також про те, що відбувається тут і зараз: кожна людина може сама своїми вчинками формувати і змінити майбутню історію. Звичайно, що це може розцінюватися як з негативної, так і з позитивної точки зору: під час відвідування концтабору Бухенвальд і меморіалу Дробицький Яр ми почули багато історій про жорстокості і нелюдські злочини німецьких солдатів. Однак на серці теплішало від того, що навіть в таких місцях жаху і терору завжди були особливі люди. Люди, які не були заражені жорстокістю і пропагандою. Люди, які не піддалися нелюдській системі. Люди, які своїми діями врятували життя. Люди, які цими ж вчинками на благо людства сформували історію, глибоко зворушили мое серце.

Такі люди повинні слугувати нам прикладом і нагадувати, що кожна людина пише історію, або, як говорить графіті – шиє. Тому наша відповідальність, не тільки як істориків, а й як людей, що створюють

історію, вивчати і рішуче спрямовувати наші дії проти жорстокості, расизму й тоталітарних режимів і, таким чином, проявляти нашу повагу та пам'ятати про жертв історії.

«ДРОБИЦЬКИЙ ЯР –
ПАМ'ЯТНИК
ОСОБЛИВОГО
РОДУ»

Дробицький яр – одне з найважливіших місць колективної пам'яті людства.

Дробицький Яр – це одночасно і долина, і назва меморіалу під Харковом в Україні. 14 грудня 1941 року командування німецького вермахту віддало наказ про знищення євреїв міста Харкова. Потім 16 тисяч євреїв були переведені в гетто. Звідти, через деякий час, незліченна кількість ешелонів виїхали на місце розстрілу, до Дробицького Яру, де протягом декількох тижнів (до 7 січня 1942 роки) загинуло 16 000 чоловік.

Даний меморіал дуже незвичайний серед інших українських пам'ятних місць. З одного боку, його територія займає площу в сім гектарів, і вона була ретельно спроектована, з іншого боку, він знаходиться безпосередньо на самому місці, де відбувались ці жахливі

події. В Україні меморіальні місця знаходяться, головним чином, поблизу самих міст. Меморіал Дробицький Яр вражає відвідувача вже з самого моменту входу на територію своєї стилізованої чорною 10-метровою менорою. Звивиста доріжка потім веде відвідувача до долини, де були вбиті і поховані 16 тисяч жертв. Перед двома ровами глибиною в 100 м і 60 м, де упокоєні жертви, було збудовано монументальний білий будинок. Нижня частина місцевості відкрита для відвідування, де на стінах з білого і чорного мармуру написані імена упізнаних жертв. У його центральній частині знаходиться шестикутний басейн, що нагадує про 6 мільйонів убитих євреїв під час Голокосту, в якому спалахують і гаснуть незліченні маленькі лампочки, нагадуючи про безіменних жертв, які були поховані тут.

Верхня частина меморіалу збудована під стилізовану синагогу в формі арки, що тягнеться над двома панелями, які нагадують про «десять заповідей».

Замість усіх «десяти заповідей» на декількох мовах записана тільки одна – «не убий».

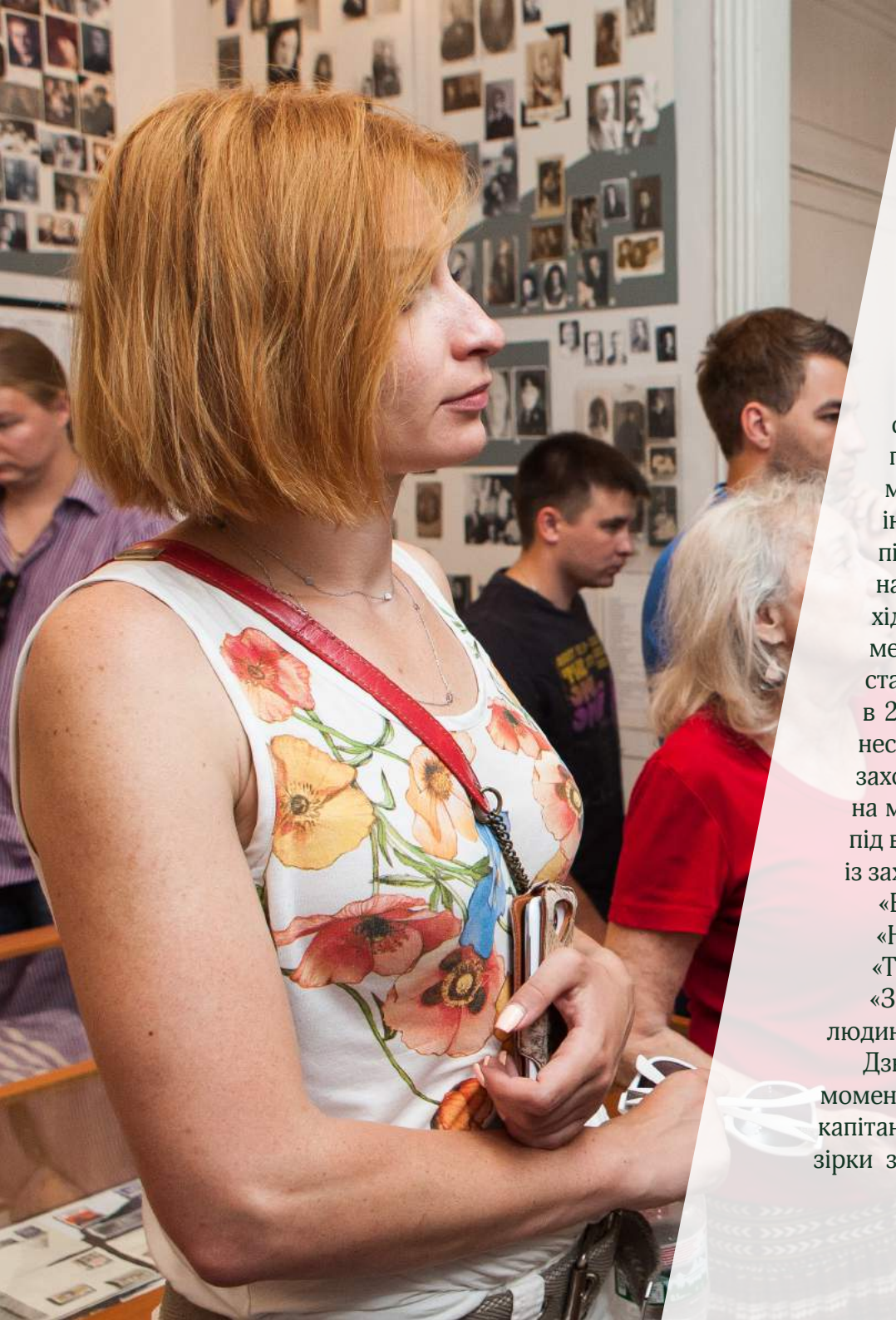
Пам'ятник був створений архітектором А. Лейбфрідом, після конкурсу його пропозиція була схвалена 29 учасниками. За часів Радянського Союзу жертви націонал-соціалізму були позначені тільки на простому камені. Новий меморіал, побудований в незалежний для України час, як би виправляє однобічну культурну пам'ять часів СРСР. У 2002 році пам'ятник був відкритий і продовжує розширюватися в плані ландшафтної архітектури.

У центрі уваги і пам'яті німецького народу і понині залишаються табори і газові камери. В Україні пам'ятник такого роду споруджений на місці масового розстрілу. Багато злочинів були скоєні айнзацгрупами. До речі, іноді складається враження, що рівень злочинів проти людства недооцінений навіть відомими вченими рівня Тімоті Снайдера. Не доречно порівнювати, проте, більше 36 000 чоловік були вбиті в концентраційному таборі Дахау протягом шести років, а всього за 3 тижні 16 000 чоловік були вбиті в Дробицькому яру.

Можливо, необхідно заново переосмислити і задокументувати нові історичні відомості про місця масового знищення. У Нюрнберзькому документационном центрі на мапі часів німецького рейху перераховані концентраційні табори, табори смерті, інші об'єкти проваджень масових знищень. Харків тут відзначений лише тільки як одне з транзитних місць в контексті масових принижень, що є невірним, з огляду на кількість знищених в Дробицькому Яру євреїв. Отже, це лише підтверджує, що проблематика айнзацгруп і масових вбивств, скоєних ними, недостатньо усвідомлена німецькою культурною пам'яттю, і що на це варто звернути увагу.

У будь-якому випадку Дробицький Яр є водночас трагічним і пам'ятним меморіалом, завдяки ньому вшановується пам'ять жертв і про них нагадується відвідувачам.

ПАРХОМЕНКО МАРІЯ:

«У КЛІТЦІ З ТИГРОМ ...»

У далекому 1992 році, будучи маленькою дівчинкою, граючи в шахи я вперше почула історії про окупований Харков і Другу світову війну ... Ці історії заворожували і сприймалися у дитинстві як пригодницький роман, згодом інтерес до них перетворився у серйозний професійний інтерес... Пояснення пережитої трагедії, які звинувачували Гітлера, Сталіна і німецький народ за мільйони загублених життів, не влаштували ... Пошуки відповідей на перше дослідницьке питання, поставлене дорослим «Чому, якщо Гітлер і Сталін були поганими, усі люди не відвернулися від них і не полишили?» привів мене на історичний факультет і визначив майбутню професію.

Мій дід у період найбільш жорсткої економічної кризи (90-х рр. ХХ ст.) відмовився від переїзду до Німеччини. Щоб його сім'я ніколи туди не переїхала і знову не пережила Голокост спалив свою метрику ... Коли він був маленьким хлопчиком, він, єдиний у великій сім'ї єврейської інженерної інтелігенції, вижив. Мати вихопила його з «Газенвагену» в обмін на обручку, після чого він назавжди посивів в сім років. Він, як і багато інших людей в нашій країні, на все життя склав для себе логічний висновок: Німеччина=Захід=окупація=Голокост. Цей цивілізаційний підхід мій дід прагнув передати мені, я ж повинна була передати його своїм дітям. Така історична пам'ять стала родючим ґрунтом для розпалювання громадянського протистояння в 2014 році. Населенню Сходу України постійно нагадували, що з собою несе дружба з Заходом ... Хоча в більшості ніхто з них на «загниваючому» заході не бував ... Пропагандистська машина паразитувала, основувшись на міфах, та закрадалася у свідомість радянських людей, сформована, як під впливом пропаганди, так і під впливом єдиного для багатьох зіткнення із заходом у період війни ...

«Вони не поважають пам'ять про війну, там процвітає неонацизм»

«Нас вони сприймають рабами»

«Там не поважають старших, цінність традиційної сім'ї давно втрачена»

«Звіриний оскал капіталізму змушує не поважати один одного. Людина людині – вовк»

Дзвінок керівника програми 9 травня теж був символічним. У цей момент я якраз, за традицією, переглядала нагородний лист прадіда капітан-інженера радянської розвідки, який отримав орден Червоної зірки за проведення передових частин РКК по тунелях берлінського

метрополітену ... Андрій поставив ключове запитання чому вам потрібно в Німеччину? ... Ламаною англійською я пояснила - «мені потрібно примиритися» ...

Таким чином, для мене поїздка до Німеччини була схожа входу, колись пораненого мисливця до клітки, де колись жив тигр ... Я розуміла, що з поверненням додому мені доведеться доповісти собі, своїй сім'ї, колегам по роботі, що таке Захід для України? Чи живий ще тигр? Чи агресивний він або приручений ...

Крок за кроком мені потрібно було спростувати або підтвердити основні тези історичної пам'яті моєї сім'ї і оточення ...

- «Вони не поважають пам'ять про війну, там процвітає неонацизм». Нюрнберг – лялькове еталоне містечко Німеччини, що було улюбленим містом Гітлера, місцем щорічного паломництва нацистів для зустрічі зі своїм вождем, був на 95% знищений бомбардуванням і повністю відновлений після війни.

На відміну від багатьох місць пам'яті про війну в нашій країні, музеї, присвячені цим подіям в Нюрнберзі, Мюнхені та Бухенвальді знаходяться у зразковому стані, обладнані багатомовними аудіогідами, що дає можливість будь-якому охочому зануриться в атмосферу тих подій...

Нашому туристу-досліднику здається незвичним і навіть відразливим підхід презентації інформації без оціночних суджень, лише чисті факти подіються тобі у вигляді різних джерел – картинок, документів, кінохроніки, тобі їх потрібно не тільки оцінити, але й вибрати самостійно. Пострадянські музеї, як і система освіти сама визначає, що таке добре, а що таке погано... Презентація інформації в німецькому музеї дає місце самостійної рефлексії і власних висновків, що відображає, на мій погляд, іншу незвичну для пострадянського дослідника систему отримання інформації.

- «Нас вони сприймають рабами»... Політика 4 Д, спрямована на подолання нацистського минулого відчувається під час проведення дискусій, розмов про минуле, навіть в архітектурі. Під час прогулянки по маленькому студентському містечку Ерлангену мою увагу привернули золоті медальйони з іменами, які вмонтовані в дорожнє

полотно тінистих кварталів, - німе нагадування про кожного жителя розстріляного в 30- рр минулого століття... У моєму рідному Харков, другим за значенням місці масового розстрілу євреїв, меморіал Голокосту був відкритий лише в 2002 р, музей займає 1 кімнатку, був відкритий за особисті кошти літньої харків'янки у 2012 році... Питання про повагу до інших починається з поваги до себе і своєї сім'ї. Те ж саме можна сказати про сприйняття нас в інших країнах ... Однією з важливих архаїчних відмінностей людського суспільства від світу тварин була необхідність ховати своїх померлих побратимів. У процесі еволюції лише вільні люди могли створювати місця пам'яті, робити записи ... Раби такої можливості не мали, пам'ятниками їм слугували матеріальні втілення їх праці... Щось подібне ми бачимо в постіндустріальній Україні... Так що питання чи вважають вони нас рабами слід задати самим собі...

- «Там не поважають старших, цінність традиційної сім'ї давно втрачена»... Подорож по Німеччині почалася з пивного фестивалю в місті Ерлангені ... За одним столом сиділи представники різних поколінь, а 80-літні закохані пари кружляли в танці під різні мотиви ... У жаркий робочий день водій із посмішкою на обличчі допомагав зайти в автобус жінкам, прикутим до інвалідних крісел... У неділю центр міста заповнюється сімейними парами з дітьми, людьми похилого віку, в спілкуванні між якими не відчувається соціальної прірви, так сильно помітною в нашій країні... «Звіриний оскал капіталізму» - блиснув своїми іклами в недільний день закритими магазинами, аптеками – тисячі батьків отримали можливість провести час з близькими... Ханна Арендт, яка описувала атмосферу, що панувала в нацистській Німеччині застосувала термін «Буденність зла». Розуміючи під ним комплекс мотиваційних установок, які змушували законослухняних німців і християн порушити головну християнську заповідь «Не убий» ... На даний момент, на мою думку, змінилася на атмосферу «буденності добра»... Повага до старших, своєї історії як героїчної так і ганебної... прав іншого на особистий простір і відпочинок, довіру, проїзд у місті не більше 20 км на годину сприймається як норма ...

Історична пам'ять річ не проста, і навряд чи можливо її змінити у

людей різних поколінь. Але після поїздки до Німеччини я розумію, що для такої можливості і примирення потрібно дві обов'язкові складові – зустріч із старими страхами (Поїздка на Захід)... І головне готовність змінювати своє ставлення ...

Ряд епітафій на німецькому військовому цвинтарі у місті Харків

Коли ми дізналися про програму обміну в Україні, нас це дуже зацікавило. Без особливих роздумів ми зареєструвалися, а коли запитали себе, що ми знаємо про історію цієї країни, як виявилось, майже нічого. Хоча Україна знаходиться не так далеко від Німеччини, нам нічого про неї невідомо. У ЗМІ часто можна було почути про конфлікти з Росією. Реакція наших знайомих, коли вони дізналися, що ми їдемо в Україну, завжди супроводжувалася тривогою, а перші слова були завжди: «Там досі війна!»

Учасники з Харкова, які тим часом стали нам хорошими друзями, запевнили нас, що немає ніякої напруженості. Проте, ми подорожували з обережністю, але все це швидко зникло після теплої гостинності в цьому прекрасному місті. Незважаючи на мовний бар'єр (ніхто з нас не знав ні української, ні російської), ми могли спілкуватися за допомогою жестів без особливих проблем.

Переїзд був, на жаль, трохи тривалим, тому що ми їхали спочатку з Нюрнберга в Будапешт, а звідти до Києва. Наступної ночі ми поїхали нічним поїздом до Харкова, що зайняло 8 годин шляху. У поїзді ми були єдиними англomовними туристами, які розділили купе. Сам поїзд був більш сучасним, ніж очікувалося, навіть з кондиціонером! (Це, на жаль, не завжди так, оскільки ми відчували болісну відсутність цього приладу під час подорожі назад ...) У місті ми знову опинилися єдиними туристами із заходу. Було дуже мало сувенірних магазинів або цікавих пропозицій для туристів. Але це було навіть плюсом, так як можна було краще уявити життя людей.

У музеях і меморіалах ми були єдиними німцями. У перший день в Харкові ми побували на екскурсії, де ознайомилися з сімома чудесами міста. Найбільш запам'ятався Благовіщенський собор – найголовніша православна церква.

Всередині вражаючої церковної усипальниці перебувають гробниці багатьох відомих єпископів. На нас справила враження легенда про священика, який був похований в цьому соборі. Через кілька років, коли відкрили його могилу, там з'явився дуже приємний квітковий запах. Він вважається Святим в Православній Церкві. Віруючі молилися на нього і висловлювали свою вдячність поклонами. Все це дозволило побачити деякі відмінності від нашої західної релігії. Ми також помітили, що церкви були дуже темними і там пахло ладаном. Крім того, було багато й інших різних храмів і церков.

Під час лекції професор Грінченка пояснила нам феномен «остарбайтер» і його роль в житті України протягом Другої світової війни. Нам (на жаль!), в значній мірі було невідомо, як сильно ця країна постраждала і якими великими були жертви.

Була також захоплюючою лекція про радянську пропаганду щодо створення образу жінки-жертви, яку потрібно було захистити та рятувати від німецької армії. Ці плакати повинні були мотивувати радянських солдатів йти воювати проти вермахту з особливим завзяттям, що пізніше більш детально пояснила нам Пані Грінченка. На її лекції ми отримали глибоке уявлення про повсякденне життя «остарбайтерів» і дізналися, що перші поїзди вирушили до Німеччини добровільно, але люди страждали від жахливих умов побуту.

Відвідування Історичного музею було дуже змістовним і яскравим, незважаючи на невеликі проблеми в спілкуванні і розумінні. Але при цьому ми помітили, що тема «Голодомор» не була частиною виставки. Як розповів нам гід, виставка була спроектована в 1970-х роках і з тих пір нічого не додавалося або змінювалося.

Тема «Голодомор» була вивчена і опублікована лише в 80-х роках. Ми також відвідали пам'ятник жертвам голодомору і, згідно з українським звичаєм, поклали зламаний хліб біля підніжжя статуї вшановуючи пам'ять про жертв. Денис прочитав нам свою лекцію на тему «Голодомор», потім послідували палкі й емоційні обговорення, так як у всіх були різні точки зору. Було помітно, що ця тема дуже важлива для українців, і, як і раніше, існує необхідність в її обговоренні. У західному світі практично немає дискусій на цю тему, оскільки, наприклад, в шкільній програмі це не розглядається.

**«КАЖУТЬ, ЯКЩО ПІЗНАЄШ
КРАПЛИНУ, ТО МОЖЕШ
ДІЗНАТИСЯ ПРО ЦІЛИЙ ОКЕАН.»**

Так само дебати про майбутнє Східної України стали дуже емоційними. Деякі думали, що з боку Росії відбулося «промивання мізків», тому

вони хочуть приєднатися до Росії. Як потрібно з ними обходитися і в майбутньому їх сприймати? Чи може це призвести до розколу? Або ці люди повинні бути позбавлені права голосу? До данного обговорення спонукав волонтер української армії, який за допомогою особистих фотографій і емоційних історій, дав нам уявлення про повсякденне життя українських солдат на фронті. Його завдання полягає в тому, щоб постачати війська речами першої необхідності, такими як їжа (миттевий борщ місцевого приготування), матраси, вода тощо. Так як останнім часом в Німеччині практично не було новин про український конфлікт, ми тільки тут усвідомили, наскільки українці стурбовані майбутнім своєї країни. Інформаційне висвітлення цього питання на Заході, на наш погляд, є недостатнім.

Ще один музей, який нас дуже вразив, був Музей Голокосту, створений за особистої ініціативи громадян. Одна із засновників музею, Лариса, незважаючи на свій вік, докладно розповіла про експонати і надихнула життя в ці картини. Вона також розповіла, коли стало відомо, що Червона Армія не може утримати місто, і що коли Харків був евакуйований, в місті залишилась доволі достатня кількість людей. Керівництво вермахту відразу ж наддало розпорядження

повісити деяких схоплених представників єврейського населення на балконах. Розповідь про українську історію справив на нас сильне враження. Ми вважаємо, що нам потрібно більше дізнаватися про цю країну на уроках історії, в університеті й новинах. Але так само ми сподіваємося, що Україна і Європа будуть все більше зближуватися і з корупцією в країні буде покінчено.

Зрозуміло, що при вивченні нової культури також необхідна і кулінарна частина. Ми спробували в традиційних ресторанах такі страви, як борщ, окрошка, пельмені і компот. Музичний досвід став особливо емоційним, ми співали разом під гітару Дениса українські народні пісні. Під кінець українська і німецька групи співали разом пісню «Вітер змін».

Величезне спасибі за теплу гостинність українським учасникам, які тепло нас прийняли, з якими можна приємно поговорити на будь-яку тему. Завдяки вам ми тепер бачимо історію по-новому!

*«ДИСКУСІЯ ПРО
ГОЛОДОМОР
1932-1933
РОКІВ»*

ЦЕПКОВ ДЕНИС

Останні десять років тема Голодомору 1932-1933 років займає важливе місце в політиці та історичній пам'яті України. Про ці події знімають фільми, пишуть книги. Усе це робиться для того, щоб не тільки ніколи не повторилися ці події, це потрібно для того, щоб зберегти пам'ять про трагедію, яка охопила весь український народ. Тож не дивно, що в шкільній програмі даній подій відводиться велике значення: крім уроків у навчальній програмі історії України, проводяться ще й виховні години, а також різні заходи напередодні Дня пам'яті жертв Голодомору.

У контексті моєї участі в програмі обміну досвідом вчителів Харків-Нюрнберг мені особисто було цікаво дізнатися думку німецьких колег про дані події, почути їхні думки, щодо місця Голодомору в історії нашого народу, а також обговорити питання про доречність і коректність терміну “геноцид” стосовно для подій 1932-1933 років на території України, Кубані, Кавказу та Поволжя.

Справа в тому, що іноді думка зі сторони може стати серйозним підґрунтям для роздумів, адже

нам, історикам з України, здається, що ми вже багато знаємо про тему, а інші навіть називають тему “заїждженою”. Проте спілкування з німецькими колегами, а також їхні запитання наштовхнули нас, вчителів з України, на порівняльний аналіз випадків геноциду в світовій історії та в історії України 1932-1933 років.

Перші розмови з німецькими колегами на цю тему почалися ще під час відвідування Меморіалу жертв пам'яті Голодомору в Харкові. Для більш продуктивної дискусії на тему Голодомор, організатори довірили мені підготувати презентацію. Німецькі колеги не тільки зацікавилися темою, але і мене особисто здивувала їх обізнаність про трагічні сторінки історії України.

Перше з чого почалося обговорення – чи існують загальні риси між Голодомором та іншими випадками геноцидів. Порівнювали трагедію вірменського народу 1915 року, голод у німецьких таборах для військовополонених, але випадок в українській історії унікальний: мирний час, високий показник врожаю – нічого не віщувало біди. Навіть німецьких колег шокував той факт, що за рік мирного життя можна було знищити близько 3,5 мільйонів жителів (це за мінімальними підрахунками), що змусило нас провести паралель з Голокостом. Українці стали жертвами системи й моделі управління економікою, яку створював Сталін,

будуючи комуністичний рай. Індустріалізація, колективізація і система директивного планування стали тією основою, яка пізніше обернулася для українців смертельної трагедією. У свою чергу, я, як вчитель, задумався над тим, що учням 11 класу можна давати завдання, наприклад, у вигляді есе, в якому вони зможуть провести порівняльний аналіз геноцидів в історії. Для дітей подібна робота викличе великий інтерес, таке завдання буде стимулювати учнів більше розбиратися у темі, а також закріпить їх аналітичні здібності. Можливо також доречним буде виконання учнями дослідних робіт, присвячених подіям геноциду.

Наступне питання, яке було винесене на обговорення – це оцінка Голодомору як геноциду. Для істориків з України дане питання не є новим, так як починаючи з 2006 року, прийняття Верховною Радою закону про визнання Голодомору актом геноциду українського народу, дискусії про доцільність такої оцінки тривають не тільки в науковому суспільстві, ця суперечка стосується всього українського суспільства. Позиція німецьких істориків також не була однозначною, що зайвий раз підкреслило проблемність оцінки цих подій. Однак вдалося знайти спільну думку: адже навіть якщо не визнавати Голодомор геноцидом українців, важко не погодитися з тим, що це був злочин проти людства. Крім того, якщо визнавати Голодомор геноцидом національної групи, то важко не визнати ці події геноцидом соціальної групи, тобто селянства, в тому числі українського. Ці тези цілком доречно повідомляти дітям на уроці історії України, адже вони підштовхнуть на роздуми й аналіз подій української історії. Крім того, на думку деяких істориків з Німеччини, у Сталіна були причини не любити українців: індивідуалізм селянства і, як наслідок, низькі темпи колективізації, традиції свободи, опір радянській владі в 1917-1921 роках. Все це дійсно могло впливати на рішення, які приймав Сталін. Більш того, під час дискусії звернули увагу на те, що не потрібно шукати правду в словах і указах Сталіна, так як вони часто розходилися з діями й наслідками, які супроводжували їх. Одною з тез проти визначення “голодомор – геноцид українського народу” було те, що вмирали не тільки українці, а й росіяни, німці та інші народи на території України та за її межами.

Окремою темою для дискусії було місце теми пам’яті Голодомору в політиці сучасної української держави. Переглянувши фотографії пам’ятників жертвам Голодомору в багатьох містах України, побувавши на Меморіалі в Харків, історики з Німеччини зрозуміли, наскільки велике місце ця трагедія займає в історії українського народу. Деякі з них вперше відкрили для себе цей факт. Для дискусії на цю тему максимально підійшла думку французького історика Ренана про те, що для формування нації, трагедії відіграють велику роль, аніж перемоги. Можливо, зберігаючи пам’ять про Голодомор, ми створюємо в пам’яті народу загальний історичний знаменник: ту пам’ять про минуле, ту трагедію, яка об’єднує українців. Тут також доречно було б згадати слова українського історика Я.Грицака про те, що останнім часом Голодомор став “міфом” у позитивному сенсі. Тобто, подія, яка реально відбулась, але пам’ять про неї стає ядром національної пам’яті.

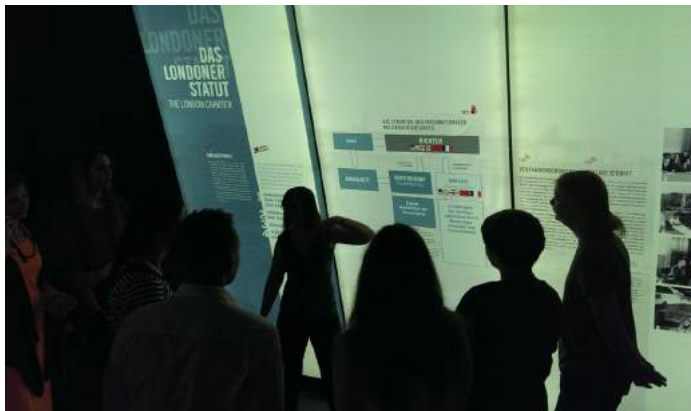
Спілкування і дискусія з істориками з Німеччини дало можливість почути питання про Голодомор, які ми, історики з України, рідко собі задаємо, іноді вважаючи їх “незручними”. У той же час, пошуки відповіді на них дають можливість вчителям історії, а також їх учням, шукати й робити нові висновки, проводити паралелі, а значить – аналізувати. Було приємним те, що німецькі колеги не просто захопилися темою, але й висловлювали

свою думку. Ця дискусія у рамках програми обміну вчителів історії Харків-Нюрнберг дала можливість кожній зі сторін перейняти багато корисного: німці дізналися більше про трагедію українського народу та ролі цих подій у формуванні національної пам'яті, українці почули нестандартні думки, які можна використовувати для розвитку критичного мислення наших учнів.

«ЦІННІСТЬ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ»

УТКІНА ОЛЬГА

У студентські роки я стала свідком боротьби за владу Віктора Ющенка і Віктора Януковича, подій Помаранчевої революції. З вікна аудиторії Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна було видно, як на площі Свободи збиралися прихильники кандидатів, виросло місто з наметів. Ми, студенти, говорили про права людини, свободу, демократію. Обговорювали ці теми в аудиторіях, на мітингах, вдома ... Лейтмотивом цих обговорень був досвід країн, які увійшли до Євросоюзу: приклад сучасної Польщі і післявоєнний досвід демократизації Німеччини. Ми читали документи, відгуки, намагалися проаналізувати і пояснити цей феномен.

Багато в чому це сформувало мій науковий інтерес до питання Європейського союзу. Мої дипломні роботи були присвячені саме цій проблемі. Всі аспекти формування та функціонування ЄС за короткий термін дослідити було неможливо, тому я зосередила увагу на правовій

сфері, тобто міжнародні договори і законодавство провідних країн-учасниць ЄС, співвідношення міжнародного і національного права.

Далі в Україні відбулися такі події, як Революція гідності, анексія Криму та початок гібридної війни на сході України. І знову ж постало питання європейського вектора розвитку нашої країни й посилення на досвід Німеччини, як однієї з провідних країн ЄС. Як учитель історії, я часто говорила про ці проблеми з учнями та їх батьками, на наукових конференціях і семінарах. Хотілося якогось усвідомлення і розуміння ситуації.

Оголошення організацією «Декабристи» про проект обміну вчителів історії Німеччини та України з фокусом на питання тоталітаризму, репресій, Голокосту, прав людини викликало в мене великий інтерес і створило можливість отримати відповіді на деякі питання. Так само хотілося попрактикуватися в англійській мові.

Проект вийшов дуже насичений і об'єднав енергійних, відкритих людей, професіоналів у своїй сфері. Завдяки цьому постійно йшли дискусії на важливі, складні й багато в чому актуальні для України теми. Було дуже багато вражень і від відвідування Нюрнберга, і частково від Харкова. Ми відвідали багато історичних об'єктів, музеїв, прослухали лекції. Все це, зрештою, наблизило мене до відповідей на мої запитання.

Відвідування будівлі суду і музею Нюрнберзького процесу змусило задуматися про верховенство права і закону. Про те, що не важливо яка посада в державному апараті, положення в суспільстві або інші привілеї, злочинець не залишиться без покарання. Про те, що кожен має право на захист і на справедливий об'єктивний суд незалежно від тяжкості звинувачення.

Ми знали про досвід суду над нацистами в Харкові. Тому Міжнародний військовий трибунал у Нюрнберзі викликав особливий інтерес.

Експозиція музею Нюрнберзького процесу демонструвала всю складність і масштабність організації такого процесу. Скільки документів і матеріалів було оброблено, скільки людей було задіяно в судочинстві. Як складно було виробити єдину судову систему для країн-учасниць процесу, узгодити діловодство, організувати синхронний переклад і т.д.

Іншою проблемою стала необхідність сформулювати статті звинувачення. Відсутність подібної практики й чітко прописаних норм права робила працю обвинувачів зовсім нелегкою. Адже до процесу не існувало поняття «злочини проти людства».

Третьою проблемою стала організація захисту підсудних. Адже ці люди звинувачувалися в страшних злочинах і, як мені здається, їх адвокати повинні були вірити в верховенство закону, що кожен заслуговує на найкращий захист і ніхто не може бути позбавлений життя і свободи без рішення суду. Це були професіонали своєї справи, які взяли за нелегку й непопулярну роботу.

Наступною проблемою став вердикт: якого покарання заслуговують люди повинні в смерті інших?! Судді повинні були проявити вище розуміння закону, ідей гуманізму, демократії. Ми пам'ятаємо, що під час процесу в Харкові всіх чотирьох обвинувачених засудили на смерть. У Музею Голокосту, який ми відвідали в Харкові, є документи з цього суду: «вирок остаточний і оскарженню не підлягає». У Нюрнберзі було по-іншому: троє обвинувачених були виправдані, частина засуджена до позбавлення волі від 10 до 20 років, троє до довічного ув'язнення і декількох до смертної кари.

Все це вразило. Закон, закон і ще раз закон незалежно від обставин.

Чому я виділяю саме відвідування музею Нюрнберзького процесу? Звичайно, програма було дуже насичена, але так чи інакше все нагадувало про одне – злочини можливі там, де немає відповідальності перед законом і цінності людського життя.

В рамках програми в Харкові, ми відвідали багато місць, які символізують трагічні сторінки історії України: будинок «Слово», пам'ятник розстріляним кобзарям і Голодомору, Польський цвинтар і т.д. Аналізуючи ситуацію, приходимо до сумного висновку, що люди, які вчинили ці злочини, за життя не понесли покарання. Сьогодні ми засуджуємо ці злочини і вшановуємо пам'ять постраждалих.

Тому відвідування музею Нюрнберзького трибуналу стало дуже важливою частиною проекту.

DANI KARAVAN
STRASSE DER MENSCHENRECHTE
1993
WEISSER BETON, EICHE
GERMANISCHES NATIONALMUSEUM Inv. Pl. 3187

ARTIKEL 1: JIDDISCH
ARTIKEL 2: TSSCHECHISCH
ARTIKEL 3: NIEDERLÄNDISCH
ARTIKEL 4: FRANZÖSISCH
ARTIKEL 5: DÄNISCH
ARTIKEL 6: POLNISCH
ARTIKEL 7: ENGLISCH
ARTIKEL 8: ITALIENISCH
ARTIKEL 9: ROMA-SPRACHE
ARTIKEL 10: TÜRKISCH
ARTIKEL 11: GRIECHISCH
ARTIKEL 12: RUSSISCH
ARTIKEL 13: PORTUGIESISCH
ARTIKEL 14: ARMENISCH
ARTIKEL 15: HEBRÄISCH
ARTIKEL 16: KURDISCH
ARTIKEL 17: ARABISCH
ARTIKEL 18: FUL/PULAAR
ARTIKEL 19: PASCHTU
ARTIKEL 20: TIBETISCH
ARTIKEL 21: DEUTSCH
ARTIKEL 22: CHINESISCH
ARTIKEL 23: SINGHALESISCH
ARTIKEL 24: ZULU
ARTIKEL 25: HOPI
ARTIKEL 26: JAPANISCH
ARTIKEL 27: VIETNAMESISCH
ARTIKEL 28. KAMPUT./KHMER
ARTIKEL 29: KHECHUA AIMARA
ARTIKEL 30: SPANISCH

Це своєрідний підсумок злочинів першої половини ХХ століття та затвердження людського життя як найвищої цінності, що пізніше відобразилось у підписання Декларації прав людини.

Участь у програмі дозволила зрозуміти, як розвивалася Німеччина після національної трагедії і поділу суспільства, які уроки з цього може перейняти сучасна Україна.

Невід'ємною частиною програми стало спілкування з німецькими колегами. Ми змогли зрозуміти німецький побут, зануритися в життя молоді, зрозуміти їх цінності та інтереси. Ми зрозуміли, що у нас багато спільного. Гадаю, німецькі друзі відкрили теж саме для себе.

Як вчителі, ми говорили про системи освіти України та Німеччини, про їх реформування, підходи до навчання дітей взагалі, і до викладання історії зокрема. Це було цікаво!

Життя в Нюрнберзі виказало довіру до людини. Повага громадян один до одного і до держави. Приємно вразила відкритість суспільства: в громадських місцях було багато батьків з маленькими дітьми, пенсіонерів та людей з обмеженими можливостями. До нас, як до людей, які говорять англійською мовою, ставилися дуже доброзичливо і охоче допомагали сторонні люди, якщо у нас виникали труднощі з перекладом.

Символічно, що на територію ЄС наша група в'їхала в перший день введення безвізового режиму. І одна з головних цінностей ЄС – вільне пересування людей – стала доступна і для нас.

Таким чином, проект обміну вчителів історії Нюрнберг-Харків став унікальним багатогранним проектом: як історик я змогла побачити і доторкнутися до багатьох історичних об'єктів, ознайомитися з точкою зору вчених іншої країни, поглибити свої знання в окремих питаннях. Як громадянка України я зрозуміла, яким має бути демократичне правове суспільство. Як учитель я дізналася про систему освіти Німеччини зсередини і винесла багато практичних моментів, які буду намагатися впровадити в свою роботу. Як людина я познайомилася з цікавими людьми з Харкова та Німеччини.

Наразі з вересня по листопад 2017 року також було організовано дві післяпрограмні зустрічі з обміну вчителів історії в місті Харків та одна післяпрограмна зустріч у місті Нюрнберг, на яких були присутні 12 із 15 учасників проекту. Завдяки цьому результати обидвох семінарських тижнів було ще раз ретроспективно обговорено, а також сформовано погляди на вплив отриманого досвіду у майбутньому.

1. ЗУСТРІЧ У ХАРКОВІ

30.09.2017:

(зліва направо): Ольга Уткіна, Денис Цепков, Марія Пархоменко, Антон Галушка-Адайкін, Євген Ашортія.

2. ЗУСТРІЧ У НЮРНБЕРЗІ

21.10.2017:

(зліва направо): Фелікс Маркс, Дмитро Юхименко, Корнелія Гьотшель, Міріям Новак, Ліза Мадер, Клара Хьос, Андрей Новак.

3. ЗУСТРІЧ У ХАРКОВІ

27.11.2017:

(зліва направо): Марія Пархоменко, Катерина Чеботарьова, Олена Коханова, Ольга Уткіна, Антон Галушка-Адайкін.

Меморіал Білої Троянди
в університеті
Людвіга Максиміліана в Мюнхені

Семінарська робота,
Нюрнберг

КОМАНДА ВИСЛОВЛЮЄ СВОЮ ЩИРУ ПОДЯКУ ЗА ПІДТРИМКУ:

ЕВЕЛІН ШЕР, СОФІ ХЕЛЛЕР ТА АРТЕМУ ЙОВЕНКО,

КОМАНДІ MEET UP! ВІД ФОНДУ EVZ за завжди доброзичливу пораду та підтримку

ТАТЬЯНІ НАГОРСЬКІЙ ТА СЕРГІЮ ВЕДМЕДЄВУ ВІД ОРГАНІЗАЦІЇ DEKABRISTEN E.V. за підтримку з Берліну

АНАТОЛІЮ МОЗГОВОМУ за добру співпрацю з Будинком Нюрнбергу в Харкові, партнером проекту

СІЛЬВІІ ПРОЙСЕР ТА ЛЬЮИСУ ПРАДА

ВІД УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІСТА НЮРНБЕРГ за підтримку

МАТТІАСУ РІХТЕРУ ВІД ЄВРЕЙСЬКОЇ ГРОМАДИ МІСТА ДЮССЕЛЬДОРФ за його добровільну концептуальну пораду

СЕРГІЮ ГРОМОВУ за чудові відеозаписи та створення для нас відеокліпу тижня в Харкові

МИХАЙЛУ НІКІПЕЛОВУ-КОНТОРОВИЧУ за чудові фотографії нашого тижня в Харкові

ОЛЬЗІ КОРОТКІЙ за добровільний внесок як перекладача впродовж нашого тижня в Харкові

ЯНІ КОНДРА за добровільну підтримку впродовж семінарського тижня в Нюрнберзі

Стрічкова епітафія на німецькому цвинтарі в Харкові
Есе наших учасників є також на нашій веб-сторінці у розділі «блог» на німецькій/
англійській та російській/українській мовах, які доступні за наступним посиланням:
<https://tinyurl.com/EssaysNuernbergCharkiw>

Також протягом програми обміну вчителів історії Нюрнберг – Харків були зняті
наступні відео, які можна переглянути на каналі Youtube:

Відео нашого семінарського тижня в Харкові:
<https://tinyurl.com/SeminarwocheCharkiw>

Запис презентації нашого проекту разом із подіумною дискусією
в Харкові від 3 серпня с 2017 року:
<https://tinyurl.com/PraesentationCharkiw03Aug2017>

© Декабристи
2017

dekabristen.org